...РОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

№ 79 (11982)
1969 оной апрелиин 3, четверг

Сэн 2 мүнгэн

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хоёр һара

МАЙН 15

...ЕНОНУУДҺАА—ОТРЯД

...і үерлэхэ, амһараа- ...гараад таллаха — ... үбһэ ногооной ...й булан тохойнууд ... Зундаа аадар бо- ..., хадын жалга һу- ...рһан үерэй уһа ... ургасые ямараар ... байдал Зэдын ай- ...-ажахынуудта жэл ...жэ, илангаяа гор- ... лайрта дарагда- ... сабшалангүй үлэ- ...ь шугы бургааһан ... захалдаг гэжэшэ.

... ганса Бургалтайн ... гектар үрэжэлтэй ... бургааһанда да- ... Энээнһээ гадна, ...үтэ арын соор- ...ы жалганууд шэ- ...рхеегдэжэ, малай ... болоо. Тиигээд ло ... газар хэрэгтэй боло- ...ной адагһаа Бам- ... хүрэтэр адагынь ... болохо үрэжэлтэй ... байгша һэн. Му- ...шээри болгогдон- ... «Мир» колхозой ...шалан эдлэгдэхээ ...

...олоһоо наашаа тус ...лангынь һайжа- ...байжа, үбһэ ногоо- ... нуудаһан, ниитын ...рэхеэр тэжээл бэ- ...гүй, ехэнхидээ ... ондоо тээгүүр ... болоһон байна. ... гаргаша ехэтэй. ...аа абтаһан про- ... үнэ сэн горитой .... Имэ байдалые ..., колхозой прав- ... организаци шу- ...үдые хараалһан ... луговодуудай ... үргэлжэдөө хүдэл- ... техникэ ...эй ашаар Ца- ... уһа намаг ха- ...аабууд татагдаа. ... баруун талын, ... адагай сабшалан .... Үндэр шугыда ... болохо сабшалан ..., уһалагдажа, үб- ... ургаса хуряаг-

...эгүүтэй болоһон ...үсые сабшалан һай- ...эридэ элсүүлхэ- ... урагшатайгаар бү- ... нэгэдэхи отделе- ... луговод Чагдар ...ов хөөрэнэ. Тэрэ-

нэй даадаг оньһожоруулагдаһан звено «Беларусь» трактортай, хааб малталаг, газар борнойлдог хэрэгсэлнүүдтэй, РТТ-4,2 түхэлэй сабшалан үтэгжүүлдэг сеялкэтэй байдаг. Нёдондо звеногойхид түрүүшынхеэ Борбойн хүндын адагай сабшалангые аммиачна селитраар үтэгжүүлжэ, урдань гектарай арбаад центнер хүрэхэгүй үбһэ нюгоо абтажа байдаг газарые, 20 гаран центнер хүрэтэр ургасатай болгоо. Мүн борнойлдоһон участогууд дээрэһээнь гектар бүриин 15—18 центнер үбһэн хуряагдаһан байгаа. Энэ звеногой гэшүүд, үнгэрэгшэ жэлэй июнь һарын хахадлатар 300 шахуу гектарые 2—3 дахин уһалжа, ургасыень дунда зэргээр гектарай 4—5 центнерээр нэмээжэ шадаа.

Аймаг соогоо томохон ажахынуудай нэгэн — Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо яһала ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Урдань энэ ажахын 2500 шахуу гектар сабшалангай мэнгаад гаранинь шугы бургааһанда дарагдаһан, болдог дагнүүһэтэй болоһон, уһа намагта орошоһон байгаа бшуу. 1967 ондо бүхы сабшалангайнь оройтоо хахадһаа үлүүхэниинь хуряагдажа, хамта дээрээ 9 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээ һэн. Тиигээд нёдондо хабар тусгаар мелиоративна отряд бии болгогдожо, тэрэнэй мэдэлдэ «С-100», ДТ-54» тракторнууд, бульдозер, хоёр автомашина, хоорботой хэдэн «МТЗ» трактор, мүн сабшалангай хүрьһэ һайжаруулха зэр зэмсэгүүд, үбһэ хуряалгын элдэб техникэ үгтэжэ, отрядай бүхы хүдэлмэри комплексно аргаар эмхидхэгдэл. Тиигэжэ мелиоративна томохон отрядай хүсөөр колхозой гол сабшалан дээрэ 9 мянга шахуу тонно наг шэбхэ гаргагдаһан. Уһалууриин һубаг ханаабууд татагдажа, мянгаад гектар газар уһалагдаһан байгаа. Сабшалангаа горитой һайжаруулжа, нёдондо тус ажахы урзанданайхиһаа хоёрһоо үлүү дахин гэхэ гү, али хамта 19,5 мянган центнер үбһэ бэлэдхэв. Энээнэйнь 5500 гаран центнерыень колхозой мелиоративна отряд өөһэдынгөө хүсөөр хуряаһан байна.

Мүнөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Колмаковой хүтэлбэрилдэг мелиоративна отряд сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һарые бэлэдхэлтэйгээр угтаад, арба гаран мянган тонно наг шэбхэ сабшалан дээрээ зөөжэ гарганхай. Мүнөө жэл колхоздо хүдэлдэг луговодуудай багахан звенонууд тус отрядай мэдэлдэ ажаллахань. Артелиин бүхы луговодууд сабшалангаа хорёолхо модо һургааг бэлэдхэжэ захалан хай. Энэ жэлдэ сабшагдажа абтаһан бүхы үбһэниинь шарга дээрэ һурилэгдэхөөр хараалагдана. Мелиоративна отряд үрэжэл багатай участогуудта үбһэнэй үрөһэ сасажа, баян ургасатай болгохонь. Энээнтэй хамта, намаг газар хатааха, шугы бургааһа сэбэрлэхэ хүдэлмэри энэ жэлһээ эхилжэ ябуулагдахаар түсэблэгдөө.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ажалладаг мелиоративна отряд аймагай бусад ажахынуудта бүришье һайн жэшээ боложо үгэнэ. Техникэ зэмсэг олонтой, дүршэлтэй механизаторнуудай ажаллажа байдаг тиимэ отрядуудай хүсөөр лэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ аргатай байна ха юм. Ушар тиимэһээ энээнэй ашатай талыень харалсажа, «Мир» колхозшье луговодуудай оньһожоруулагдаһан звенонуудые томодхожо, ажалаа комплексно аргаар эмхидхэхэ бүрин техникэтэй болгожо байна. Ойрын жэлнүүдтэ Бургалтайн голой шугы бургааһанда дарагдаһан участогууд мелиоративна отрядай хүсөөр сэбэрлэгдэжэ, ашаглалгада оруулагдаха болоно.

Гадна Торийн совхоздо мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ мелиоративна отряд бии болгогдоод, хэхэ бүтээхэ ажалайнь түсэб даабари үгтөө. 1969 ондо 50 гектарта шугы бургааһа сэбэрлэхэ аад, февраль һараһаа эхилжэ отрядай механизаторнууд 40-өөд гектарыень сэбэрлэгдээд байна. Энэ хүдэлмэридэ трактористнар аха дүүнэр Масхад, Николай Гемогеевтэн, нүхэд А. И. Зайцев, Е. Д. Будунов гэгшэд шалгарна. Габшагай хоёр һарын туршада тус отрядайхид 8000 тонно наг шэбхэ сабшалан, тарялан дээрэ гаргахаар шиидэнхэй. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэбди гэжэ отрядай бригадир нүхэр С. Филиппов найдуулна.

Аймагай олохон ажахынуудта оньһожоруулагдаһан томо отрядууд ажаллажа захалба. Комплексно аргаар ажалаа эмхидхэдэг тиимэ отрядууд сабшалан һайжаруулха хэрэгтэ һайнаар нүлөөлхэшье байха. Хүдэлмэриинь ашаа үбһэ ногооной баян ургасаар харюулагдаха ха юм.

Т. ГАРМАЕВ.
манай корр.

Яруунын совхозой ахалагша хонишон Цыдып Дылгырович Бадмаевые республикымнай хүн зон һайн мэдэхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, хурьга абалгаар республикын чемпион болоһон байна. Мүнөөшье жэлдэ нүхэр Бадмаев 541 эхэ хониноо 575 хурьга абаад байна.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Бадмаев. С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТҮСЭБӨӨ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭЭ

Хурамхаанай совхозой хонишод мүнөө жэл сагай уларилай хэды муу, хэзээ хэзээнэйхиһээ хүйтэн байбашье һаань, түл абалгаяа һайнаар үнгэргэжэ байнхай. Тэдэнэр мүнөө хамта дээрэ 8710 хурьга түлжүүлнэ. Түсэбэй ёһоор ажахы дотор мүнөө жэл 8150 хурьган түлжүүлэгдэхэ байһан. Эндэ түл абалга үргэлжэлһөөр. Нёдондонойхидо орходоо ажахы дотор түл гарза багатай, түлжэжэ байһан хурьгад бэсэр томонууд, өөдэргэн.

Совхозой олохон хонишод энэ жэл түсэб уялгануудаа амжалтатай бэелүүлнэ. Хонишон Роза Цыреновна Молоковае эдэнэй тоодо нэрлэжэ болоно. Һаяхан хонишон эхэнэр нютагай Соведэй депутадаар һунгагдаа. Депутадай отарада 560 эхэ хонин тоологдоно. Эндэхи хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Отарада түрэхэ хонид үшөө олон. Ахалагша хонишон Роза Цыреновна Мыжид Монтоев, Татьяна Монтоева, Зоригто Цыренов гэгшэдтэй хүдэлдэг. Гадна залуушуулда унинэй хонишон, коммунистка Юмжид Хубудеевна Цыренова пенсидэ гарабашье һаа, туһална. Иигэжэ тэдэнэр унинэй хонишоной дүй дүршэл халан абажа байнхай. Отарын хонишод эбтэй эетэйгээр ажалладаг хадаа амжалтатай ябана.

Ахалагша хонишон Бүмбэрма Шагдуровна Дылыкова жэл бүри ажалдаа амжалта туйладаг. Эндэхи хонишодой ажал баһал урагшатай. Хонишод, коммунист Гомбо Монтоев, Вера Хобракова, Галя Гамбулова, Цыбикжап Очиров гэгшэд отарынгаа 595 хониноо 545 хурьга түлжүүлнэ. Тэдэнэр 100 эхэ хонин бүриһөө 97 хурьга түлжүүлхээр шиидэнхэй.

Б. ГОМБОЕВ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Н. В. Подгорный Алжирһаа мордобо

АЛЖИР. (ТАСС). Албанай хэрэгээр Алжир ошоһон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный апрелиин 1-дэ Марокко ошохоёо ниидэв.

Алжирай Дар-Эль-Бейда гэжэ аэродром дээрэ АНДР-эй революционно Соведэй Түрүүлэгшэ Х. Бумедьен болон бусад тушаалтад Н. В. Подгорные үдэшэжэ ерэлсээ.

Н. В. Подгорный Мароккодо ерэбэ

РАБАТ. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Мароккын король Хасан II гэгшын уряалаар Марокко апрелиин 1-дэ ерээ. Хүндэтэ совет айлшаниие угтахаяа Рабадай түб аэродром дээрэ король Хасан II болон бусад тушаалтад ерэбэ.

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Т. Ефремовэй хүтэлбэри доро экономическа, научно-техническэ харилсаа холбоо хэхэ совет-монгол правительствануудай хоорондын комиссиин дүрбэдэхи заседани Москвада Айлшадай байшан соо апрелиин 1-дэ нээгдэбэ. Монголой талаһаа МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Гомбожав, МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Н. Лувсанчултэм түрүүтэй делегаци тус заседаниин хүдэлмэридэ хабаадана.

1966—1970 онуудта дүүргэхээр хараалагдаһан хэлсээнүүдэй гүйсэдхэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ. Советскэ Союзай туһаламжаар МНР-тэ бүтээгдэжэ байһан хүдөө ажахын барилгада ехэ анхарал хандуулагдана. Баригдажа дүүрэһэн хүдөө ажахын ба бусад предприятинуудай ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые заседанида хабаадагшад мүн лэ зүбшэн хэлсэнэ.

Монголой Арадай Республика СССР-тэй аха дүү ёһоной нягта харилсаа холбоо бэелүүлэн, арадай ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэнэ гээд Д. Гомбожав ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ. МНР-эй социалис экономикые хүгжөөлгэдэ, арадай ажахын шэнэ барилгануудта мэргэжэл шадабари ехэтэй кадрнуудые бэлдэлгэдэ Советскэ Союз угаа ехэ туһа хүргэнэ гэбэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй ган гасуурһаа уламжалан, манай мал ажалда ехэхэн хохидол ушарһан байгаа гэжэ Д. Гомбожав үргэлжэлүүлбэ. Гэбэшье правительствын абаһан хэмжээнүүдэй, монгол арадай эршэтэ ажалай, Советскэ Союзай туһаламжын ашаар мал ажалай продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй 1968 оной түсэб гол түлэб дүүргэгдэһэн байна. Мал ажалай хойшолуулашагүй зорилгонуудые бэелүүлхын тула нэмэлтэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэдэмнай СССР-эй правительство мүн лэ техническэ туһаламжа үзүүлээ. Тиигэжэ малай байрануудые олоор бариха арга олгогдоо. Байгша ондо хүдөө ажахын 30 томо барилга, малай 2300 байра ашаглалгада оруулхадамнай Советскэ Союз туһалаа.

Эб найрамдалай совет фондын суглаан

Эб найрамдал хамгаалан, эб найрамдалай үзэл сурталые, арадуудай хоорондын хани барисаан ба талархалые олониитын дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээ ябуулга мүнгэ зөөреэр хангадаг ниитын эмхинүүд — эб найрамдалай совет фондын хамтын суглаан Москвадахи Союзуудай байшангай Октябрьска зал соо апрелиин 1-дэ нээгдээ.

Эб найрамдалай совет фондын правлениин түрүүлэгшэ, уран зохёолшо Н. С. Тихонов хуряангы үгэ хэлэжэ, суглаа нээгээ.

Правлениин түрүүлэгшын орлогшо, уран зохёолшо Б. Н. Полевой эб найрамдалай совет фондын ажал ябуулга тухай тоосоото элидхэл хэбэ.

Вьетнамда бэлэг эльгээгдэнэ

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). ДРВ ошохоор зорижо гараһан «Лазарев» теплоходые владивостогойхид апрелиин 1-дэ үдэшэбэ. Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй үүсхэлээр суглуулагдаһан 120 тонно элдэб бэлэг — эдеэ хоол, бүд, эм дом — баатар Вьетнамай ажалшадта абаашагдаха юм.

Энэ ушарта зорюулһан митинг дээрэ Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй делегациин хүтэлбэрилэгшэ, Советскэ Союзай Герой М. П. Чечнева үгэ хэлээ. Совет хүнүүдэй вьетнам аха дүүнэртээ ямар дуратайгаар эдэ бэлэгүүдые бэлдэһэн тухайнь тэрэ хэлэбэ.

АМЖАЛТА ТҮГЭСӨӨР УРАГШАА ДАБШЫТ!

Залуу литераторнууд мэдээжэ уран зохёолшодтойгоо хамта найман үдэрэй туршада литература тухай ехэ хөөрэлдөө Москвада хэбэ. Совет мэдээжэ уран зохёолшод, поэдүүд, драматургнууд, шэнжэлэгшэд залуу нүхэдэйнгөө зохёолнуудые бүхэсоюзна 5-дахи зүблөөнэй семинарска занятинуудай үедэ зүбшэн хэлсээ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретарьнар Г. М. Марков, А. А. Сурков, Б. Д. Салынский болон бусад түгэсхэлэй пленарна заседани дээрэ апрелиин 1-дэ үгэ хэлээ.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Е. М. Тяжельников сугларагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, литературын хүгжэлтын ба литературада залуушуулай дүүргэхэ үүргэ тухай зарим тэды асуудалнууд дээрэ тогтоо.

КПСС-эй ЦК-гай Культурын таһагые даагша В. Ф. Шауро зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ зорюулагдаһан бэшэгые зүблөөн ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР Л. А. МОЛОКОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй хэрэгтэ олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлжэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Загарайн аймагай Үнэгэтэйн дунда һургуулиин багша, РСФСР-эй габьяата багша нүхэр **Молоков Леонид Александровичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө, Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 1.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР А. П. НАЛХАНОВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө, таби наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Ахын аймагай «50 лет Октября» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Налханов Аюша Пунцыковичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө, Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1969 оной апрелиин 1.

...ОВЕТ-АЛЖИР КОММЮНИКЕ

...Арадай Демократическа Республикын Революционно Соведэй Ту... Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьенэй уряалаар Со... Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү... Подгорный 1969 оной мартын 26-һаа апрелиин 1 хүрэтэр Алжирай ...ратическа Республикада албанай хэрэгээр хани ёһоор аяншалаа. ...дүрэхэдэ, Совет-алжир хамтын коммюнике толилогдоһон байна.

... Арадай Демократическа Республикада байха үедөө СССР-эй Вер... Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Алжирай Арадай ... Республикын Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүү... Түрүүлэгшэ Хуари Бумедьентэй хэлсээ хээ гээд коммюнике соо ...

...нүүд үнэн зүрхэнэй хани барисаанай, үгээ хүсэдөөр ойлголсол... ...алда үнгэрөө. СССР-эй ба АНДР-эй хоорондохи хани ёһоной, ...илсаа холбооe бэхижүүлхэ, саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар ... хүсэд һайнаар мэдэлсэхэ арга боломжо эдэ хэлсээнүүд олгоо. ...дын шухалын шухала асуудалнууд, тэрэ тоодо Дүтын-Зүүн зүг... ...дахи байдал, Африкадахи, дэлхэйн бусад районуудтахи нацио... ...гын тэмсэлэй ба колонинуудые усадхалгын, Европодохи аюулгүй ... зэбсэг хүсэдөөр хуряалгын асуудалнууд, бусад хэдэн асуудалнууд ...дэһэн байна.

...р харилсаа үргэдхэхэ, хүгжөөхэ асуудалнуудаар адли хараа бо... ...нь, тэрэшэлэн уласхоорондын гол асуудалнуудаар хоёр ороной ... нилээд адлирхуу байһыень хэлсээнүүд элирүүлээ.

... Арадай Демократическа Республикада СССР-эй Верховно Сове... ...эй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын аяншалга һанамжануудаа һайса ...лжэлүүлхэ арга совет ба алжир гүрэн түрын ажал ябуулагшадта ...шалга СССР-эй ба АНДР-эй хоорондохи нягта хани барисаа ба ...ое хүгжөөлгэдэ ехэ удха шанартай гэжэ хоёр тала тоолоно. Совет... ...барисаае, тэрэ тоодо элдэб һалбаринуудай талаар хүтэлбэрилхы ...дые бэе бэедээ эльгээлсэлгые саашадань үргэдхэхэ шухала гэжэ ...олонс гээд коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

... Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Вер... Президиумэй, Советскэ правительствын айлшан боложо, СССР-тэ ...р хани ёһоор айлшалхыень Алжирай Арадай Демократическа ...Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ, Министрнүүдэй Соведэй Ту... ... Бумедьениие СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү... ...дгорный уряа. Энэ уряал баяртайгаар хүлеэн абтаа. Аяншалгын ... тодорхойлогдохо. (ТАСС).

ХАМТЫН ҺУРАЛСАЛ

...ндованиин түсэбтэй тааралдуулан, Болгариин Арадай Республикын, ...лис Республикын, Советскэ Союзай ябаган сэрэгшэдэй, далайн-сэрэгэй ...рай доотолгодо эсэргүү сэрэгшэдэй оперативна штабуудай хабаадал... ...ралсал Болгариин Арадай Республикын газар дээрэ байгша оной мар... ...лиин 1 хүрэтэр үнгэргэгдөө.

... договорто хабаадагша гүрэнүүдэй нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдэй аха... ...гша, Советскэ Союзай маршал И. И. Якубовскиин хүтэлбэри доро энэ ...гдөө.

..., офицернууд ба штабуудай дары түргэнөөр дайшалхы бэлэдхэлтэй бо... ... дээшэлһые, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүхы түхэлэй оперативна ехэ ехэ ...эдэнэй хүтэлбэрилжэ шадаха байһыень һуралсал гэршэлбэ.

... договорто хабаададаг оронуудай арминуудай хоорондохи дайшалхы ха... ...бэхижүүлхэ хэрэгтэ, сэрэгшэдэй хоорондоо харилсаата ябуулга хэхэ ...нулхэ арга һуралсалай үедэ олгогдоо.

Алжирай хэблэлдэ зорюулан Н. В. Подгорнын хэһэн мэдүүлгэ

АЛЖИР. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный алжир ба хариин журналистнуудтай апрелиин 1-нэй үглөөгүүр уулзажа, хэблэлдэ зорюулан иимэ мэдүүлгэ хээ:

Хүндэтэ алжир ханинар!

Революционно Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Хуари Бумедьенэй уряалаар Алжирай Арадай Демократическа Республикада бидэнэрэй хани ёһоне аяншалга мүнөөдэр дүүрэхэеэ байна. Бусахаяа байһанаа бидэнэр шаналнабди. Ханинартаяа хахасалгын үедэ иимэ ушар үзэгдэхэ ёһоорюол үзэгдэдэг гэдэшэ. Тиихэтээе хамта республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хэлсээнүүдэйнгээ үрэ дүнгөөр һаналаа хананги байнабди.

Танай гайхамшагта орон тухай дурасхаалые бидэнэр удаан саг соо сээжэ зүрхэндөө халуужа ябахабди. Алжирай олон районуудаар аяншалха арга боломжо маанадта олгогдоо: Ниислэлһээ гадна Оранай газар дээгүүр, Алжирай зүүн талын Аннабта, Сахарын тэг дундахи Уарглеэдэ бидэнэр хүрөөбди.

Алжирай туйлалтануудтай, шэнэ ажабайдал зохёохо талаар тэрэнэй амжалтануудтай, саашанхи хараа замуудтай танилсаха арга боломжо аяншалгамнай маанадта олгоо. Алжир арадтай уулзалгануудмнай эгээн лэ мартагдашагүй ушар болоно. Маанадта, совет арадай түлөөлэгшэдтэ алжир арад угаа хүндэтэйгөөр, хани халуун угталгануудые эмхидхээ, манай орондо — Советскэ Союзда хани ёһоной мэдэрэлтэй байһанаа үнэн зүрхэнһөө элирхэйлэн мэдүүлээ. Олон удаан жэлэй занхи хани барисаагаа, империализмда эсэргүүсэн, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө хамтынгаа тэмсэлээр нягта холбоотой бидэнэй болоһон алжир арадта совет арад мүн лэ аха дүүгэй мэдэрэлтэйгээр хандадаг гэжэ таанадые найдуулжа шадаха байнаб.

Алжирта байха үедөө бидэнэр нүхэр Хуари Бумедьентэй, танай республикын бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай уулзаһан, хэлсээ хэһэн байнабди. Манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоо яажа гүнзэгырүүлхэ, тэрэниие удаан сагай бата үндэһэ һууритай яажа болгохо тухай хэлсээнүүдэй үедэ бидэнэр һанамжануудаа мэдэлсээбди. Энэ талаар бидэнэр хүсэдөө үгээ ойлголсообди гэжэ хэлэхэ ёһотойб.

Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалай зарим шухалын шухала асуудалнуудые бидэнэр мүн лэ зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Энэ талаар олонхи гол шухала асуудалнуудаар маанадай адли хараа бодол баримталдаг байһамнай дахяад элирээ. Империализмда, шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүсэн, эб найрамдалай түлөө, арадуудай эрхэ сүлөөгэй, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлые үргэлжэлүүлхээр Советскэ Союз, мүн Алжир хүсэд шиидэнги байна.

Манай хэлсээнүүд хани ба нүхэрэй ёһоной оршон байдалда үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхые хүсэхэ байнаб. Энэ хадаа манай хоёр ороной хоорондо тогтоһон харилсаануудай шэнжыень лаб харуулжа үгэнэ гээшэ.

Хүндэтэ ханинар!

Эгээн лэ хани ёһоной мэдэрэл түрэн, бидэнэр Алжирһаа бусахаяа байнабди. Шэнэ ажабайдал зохёон байгуулгадаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень алжир арадта бүхы сээжэ зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Манай аяншалгада угаа ехэ анхарал хандуулһан алжир хэблэлдэ, радио болон телевидениидэ, тэдэнэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ баясхалан хүргэхые би хүсэнэб.

Танай орондо маанадые хүндэтэйгөөр, хани халуунаар угтаһанайнь түлөө нүхэр Хуари Бумедьендэ, Алжирай Революционно Соведэй ба правительствын бусад гэшүүдтэ, бүхы алжир арадта манай гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэхые хүсэнэб.

Алжир-совет бата хани барисаан улам бэхижэжэ байг лэ!

ТОН ЗҮБ, ХЭЛБЭРИШЭГҮЙ ХАРАА БОДОЛ

Совет арадай үгэ бата

Хитадай засагаархидай Даманска аралда гаргаһан харата ааша мининг нүхэдэймни дурые ехэтэ гутааба.

Совет хүнүүд парти, правительствынгаа гадаадын ленинскэ политикые, Эхэ оронойнгоо нангин хилые хамгаалха хэмжээнүүдыень нэгэн дуугаар дэмжэнэ.

В. ДАЛАКИШВИЛИ.
слесарь-хабсаргагша.

Хитад арадтай эбтэй байхые хүсэдэгбди

Хитадай революциин хүгжэлтын бүхы шатануудта, Хитадта шэнэ байдал байгуулха үедэнь манай орон интернациональна уялгаяа дүүргэжэ, аха дүү хитад арадта ехэ туһа хүргэдэг байгаа. Ажабайдалай бүхы һалбаринуудаар хоёр гүрэнэй харилсаа холбоон олон жэлэй туршада амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан юм. Хитад ханинарайнгаа амжалта туйлахадань баясадаг байгаабди.

Харин Мао Цзэ-дунай бүлэгэйхид харилсаагаа зүршэлдөөтэй болгохо гэжэ оролдоно. Алас-Дурна зүгтэхи совет хилэ дээрэ Пекинэй засагаархидай хэһэн харата ябуулга энээниие гэршэлнэ.

СССР КНР хоёрой хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаае хүгжөөхэ оролдолго гаргадагые мнай гэршэлһэн СССР-эй правительствын мэдүүлгые би һайшаан дэмжэнэб.

М. НАРЗИКУЛОВ.
Таджнгай ССР-эй Наукануудай академиин президиумэй ахамад эрдэмтэ секретарь.

Совет орон бата сахюултай

Социалис гүрэнэйнгөө Алас-Дурна зүгтэхи нангин хилые хамгаалхын тула манай правительствын абаһан хэмжээнүүдые Эстониин бүхы ажалшадтал адляар бүрин дэмжэнэб.

Гэхэтэй хамта Совет орон бата сахюултай гэжэ мэдүүлгэ соогоо манай правительствын тодоор хэлэһые һайшаан амаршалнабди.

А. ВАЛДОВ.
разметчнгуудай бригадир, Социалис Ажалай Герой.

Үнэн баримта хүсэтэй

Совет-хитад хилэ дээрэхи байдалые гуримдань оруулха зорилготойгоор хэгдэһэн Советскэ правительствын мэдүүлгэ—түүхын үнэн зүб баримтануудые үндэһэ болгоһон, шухала удха шанартай документ мүн.

К. КОВАЛЕНКО.
холын аянда ябадаг капитан.

КОММУНИСТ БА ТЭРЭНЭЙ ЖУРАМ

Хэрбээ коммунистын ажал хэрэг дээрээ гү, али нийтэ зоной дунда, гэр бүлэдөөшье hаа — хаанашье ябахадаа журамгүй ябадал гаргаhан байбалнь, тэрэнэй урда ямар асуудал табигдаха байгааб?

Партийна организацида мэдээсэгдэhэн hаань:

— Ши зоной дунда жэшээтэ ябаха хүн гээшэш. Коммунист хадаа партиин Уставые нарийнаар сахиха ёhотой. hэншэлгүй ябадал гаргаа hаа, Уставай ёhoор партийна харюусалгада орохош, — гэжэ ямаршье секретарьшье, бюрогой гэшүүд хэлэхэ байха. Гэбэшье журамаа эбдэhэн партиин гэшүүн гү, али кандидадые партийна организациинь коммунистнууд өөhэдынгөө дунда асаржа, партийна суглаан дээрээ зүб, бүрүү ябадал гаргаhыень шиидхэхэ, бүринье шанга асуудалда оруулха эрхэтэй.

Энэ жэшээ юундэ хэлэгдэнэб гэхэдэ, коммунистын уттаа ехэ үүргэ харюусалгатай байhание харуулха гээшэ. Партиин зэргэдэ жагсажа ябаhан хүн нэгэл журамтай байдаг. Партийна хүтэлбэрилэгшэд гү, али юрын коммунистнууд эдэбхитэйгээр хоорондоо зэргэ илгаа байдаггүй. Партиин Уставта бэшээтэйhэн бүхы ёhо гурим, тэрэнэй заабари коммунист бүхэндэ адли хамаатай бшуу.

Тиимэhээ партиин урда табиhан зорилгонуудые, партийна организациингаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, ажалдаа өөhэдөө жэшээ харуулхаhаа байтагай, зониие хүтэлэлсэхэ нангин уялгатай.

Партийна харюусалгадаа анхаралтайгаар хандадаг, өөрынгөө даадаг уялгые үнэн зүрхэнhөө бэелүүлдэг, ажал хэрэгээрээ алдар суута болоhон коммунистнууд олон байха. Тусхайлхада, «Коммунизм» колхозой түрүү хонишон Николай Гомбоев жэл бүхэндэ дунджаар зуун хонин hайнаар харууhалжа, зуун эхэ хонин бүринhoo 100 гаран хурьга түлжүүлдэг. Нooho абаха даабарияа үлүүлэн дүүргэнэ. Тэрэниие жэшээтэ коммунист хүн гэжэ хэлэхэ зэргэтэй. Өөрынгөө даадаг хүндэ уялгые үнэн сэдьхэлээр гаргаhан хандахадаа, партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые, тэрэнэй үүргые ариунаар сахижа ябана. Коммунист Гомбоев партийна суглаануудта эдэбхитэйгээр хабаадаха, hанамжа дурадхалнуудаа шулуухан хэлэжэ, партийна организациингаа табиhан зорилгые хонишодто ходоодо ойлгуулжа ябадаг.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир Евлампий Павлович Бутаковые мэдэхэгүй хүн республика дотор үсөөн бэзэ. Энэ эдэбхитэй коммунистые олон жэлдэ хэhэн ажалынь алдаршуулаа. Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, олондо этигэлтэй, найдамтай бригадир гээшэ. Коммунист Бутаков аймагай Советэй депутат болож hунгагдаа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тарян ажалай бригадын бригадир, коммунист В. Н. Каленов КПСС-эй XXII партсъездын делегадаар hунгагдаhан, гурэн түрынгөө дээдэ хайра — Ленинэй ордендо хүртэhэн байна. Иимэ жэшээнүүдые дурдаа hаа, олон лаа даа.

Теэд коммунистнуудай партийна даабарияа саг соонь дүүргэжэ, өөрынгөө уялга харюусалгада hайнаар хандажа байхадань, партийна организацинууд ажахынгаа шиидхэжэ байhан хэрэгтэ, табиhан зорилгоёо бэелүүлгэдэнь хүсэтэйгөөр нүлөөлнэ бшуу. Гэбэшье партимнай өөрынгөө зэргэдэ Уставай ёhо гуримые эбдэдэг, партийна организациингаа шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ ёhын тэдыгээр хандадаг, олондо хүндэгүй болоhон хүнүүдые шангаар харюусалгада хабаадуулдаг гээшэ. Мүн коммунистын нэрэ хүндые, тэрэнэй үүргые сэбэрээр сахижа ябадаггүй хүнүүд партиин зэргэhээ гаргагдадаг бшуу.

Нэгэтэ райкомой бюро дээрэ коммунист нүхэр А. И. Дроздовой персональна хэрэг харагдаhан юм. Тэрэ Енхорой наймаи жэлэй hургуулиин директор аад, архи уудаг болоhон, үхибүүдые hургаха, хүмүүжүүлхэ уялгадаа албан хойрогоор хандажа, партиhаа гаргагдаа hэн. Бодоод үзэхэдэ, иимэ хүнүүд партиин зэргэдэ ябажа шадаха байна гү? Үгы. Коммунистын арюун нэрые, партийна организацияа бузарлаhан нүхэр Дроздовто партийна хэhээлгын дээдэ хэмжээ абаха гэжэ нютагайнь коммунистнууд зүб дурадхал оруулhан байгаа. Оборой совхозой хонишон нүхэр Д. А. Колодин архи уужа, хулиган аашa гаргаад, партиhаа үлдүүлэгдэhэн байха юм.

Иимэ байдал юу харуулнаб? Зарим партийна эхин организацинууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үшөөл муугаар эмхидхэнэ. Коммунистнуудта партийна даабари ходоодо үгэнэгүй. Тэдэниие нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгые анхарнагүй ха юм. Коммунизм байгуулагшын сахиха ёhо заншалай гол гуримуудые коммунист б ү х э н э й өөрынгөө ажабайдалда сахихыень, мүн ажалшадта нэбтэрүүлхыень партийна организаци туйлаха ёhотой гэжэ партиин Уставта хэлэгдэhэн байдаг. Зүгөөр хаана, ямар партийна организацинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнэб — тэндэ коммунистнууд ажал хэрэгтээ ульгэр жэшээ харуулна, түсэб уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэнь ажалшан зоноо мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадуулна. Жэшээнь, Зэдын станциин бэлэдхэлэй пунктын партийна организаци (секретаринь нүхэр Мункуев) суглаанууд дээрээ партиин Уставай эрилтые нарийнаар сахиха тухай, даадаг ажал хэрэгтээ коммунистнуудай харюусалгатайгаар хандаха тухай асуудалнуудые ходоодо зүбшэдэг. Партийна нээмэл суглаанууд зарлагдажа, тэндэнь ажалай журам тухай асуудал коллектив соонь зүбшэгдэдэг болоо.

Партийна эмхидхэлэй хүдэлмэриин нүлөөтэйгөөр, hайнаар табигдаhанай ашаар эхин организациинь коммунистнууд ажалшадайнгаа дунда мүрысөө hайнаар эмхидхэhэн, өөhэдөөшье жэшээ харуулжа, предприятиингаа табиhан зорилгые бэелүүлгэдэ зоноо хүтэлhэн байна. Нёдондо тус предприятиин коллектив социалис мүрысөөндэ аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гараа. Предприятиин ажалшад эбтэй эетэйгээр ажалладаг, хүдэлмэриhөө гээгдэхэ, журам эбдэхэ ябадал эндэхи коммунистнуудай зүгhөө, ажалшадайньшье дунда үзэгдэдэггүй гэхээр. Энэ предприятиин коммунист Андрей Иванович Трудневые магтахаар гээшэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ бэлэдхэлэй пунктын директорэй уялгые даажа байгаашье hаа, партийна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Партийна организациингаа коммунистнуудай дунда тэдэнэй бэелүүлхэ шухала зорилгонуудые ойлгуулжа, зоной дунда коммунистнуудай бэеэ ямараар харуулжа байхыень заажа байдаг. Предприятиингаа хүтэлбэрилэгшын хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ орохоор хөөрэлдөө хэжэ байхадань, коммунистнууд тэрэниие хүндэлдэг, үгыень дуулажа байдаг. Гадна нүхэр Труднев Зэдын станцида оршодог предприяти, эмхи зургаануудай партийна организацинуудай соведэй түрүүлэгшээр hунгагдаа. Энэ уялгаяа дүүргэжэ байхадаа, өөрынгөө эдэбхи үүсхэлые гаргажа, шухала асуудалнуудые соведэй зүбшэлтэдэ табидаг. Тэрэнэй дурадхалаар станцида ажаhуудаг зон электрын галаар таhалгарлагүй хангагдадаг болоо. Ажалшадай олоороо байдаг энэ hууринда худалдаа наймаан hайнаар эмхидхэгдэнэ. Тосхониинь болбосон түхэлтэй, гоё hайхан болгогдожо байна.

Партийна журам тухай хэлсэхэдээ, коммунистнуудай Уставайнгаа эрилтые ямараар дүүргэжэ байhан тухайнь яридадагбди. Зүгөөр энэ асуудал мүнөө үедэ ехэхэн удха шанартай. Орон дотороо коммунизм байгуулжа байхадамнай коммунистнууд лэ түрүү зэргэдэ ябаха, ажалшадые ажалайнь дайшалхы замда хүтэлхэ ёhотой ха юм. Хэрбээ КПСС-эй гэшүүн бүхэнэй алдар солоёо дурдуулжа ябаа hаань, партийна организацинууд бэхижэхэ, хүсэеэ улам лэ шангадхаха, ажал хэрэгтэ нүлөөтэй болохо ушартай. Мүнөө партийна организацинууд хүтэлбэрилхы hайн кадрнуудтай болоhо, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ онсо анхарна, ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг болоо.

Гэбэшье заримдаа элдэбын ушарнууд гарадаг. Ямар нэгэн коммунист харюусалгата участок даажа байгаад, ажалаа мууса эмхидхэдэг, коллективэйнгээ журамые hулаpуулдаг гээшэ. Коммунистнуудайшье дунда, ажалшадайшье дунда журам алдагдаад байхадаа ямар гээшэб? Манай эндэ хүдэлжэ байдаг «Бурятцелинстрой» трестын барилгын организаци болохо — оньhожоруулагдаhан колоннодо үнгэрэгшэ жэлдэ 120 гаран хүн ажалhаа гээгдэхэ ушар гаргаhан, тэдэнэй жараадтань захиргаанай зүгhөө зэмэ тохогдоhон байгаа. Энэ организаци жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй hэн. Эндэхи партийна организациин коммунистнуудтай, ажалшадтайнь хөөрэлдөөд, райкомой зүгhөө шалгалта хэхэдэ юун элирээб гэбэл, директорынь нүхэр Комиссаров коммунист хүн аад, даадаг ажал хэрэгтэ ... хандаагүй байгаа. ... рэ главна инженер ... новтоёо ажалhаа ... на.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ... автотранспортна ... лоошодой дунда ... ушар али олон ... байдал партийна ... лективэйнь дунда ... хала хэмжээн абт... жые даагша нүхэр ... байгаал, тэндэхи ... уудаг гэжэ элирүүл... тиин начальник ... М. Н. Якимов ... хүтэлбэрилэгшэд ... табяагүй. Энээнэй ... организациинь ... руулхын тулада КПСС ... зүгhөө хэмжээн абт... шэдынь партийна ... hон байна. Тиигээд ... хоёрдохи хахалта ... лайнгаа бүтээсые ... жэ, түсэбөө үлүүлэн ... тус предприяти хүдэл... римаар түсэблэдэг ...

Тиимэhээ юрын ... шье hаа, хүтэлбэри... ябадагшье hаа, парти... рэнэй журамые нари... хиха, партиингаа, ... табиhан зорилгонууд... hайнаар ойлгуулжа ... Мүнөө үедэ бүхы совет... Ленинэй түрэhөөр 100 ... угтажа байхада, ... Ильичэй заабарие ... жэ байнабиб гэжэ ... ёhотой ха юм.

Д. ...

КПСС-эй Зэды...

ЁhО ТЭДЫСЭ ХАНДАХАДАНЬ...

(Мухар-Шэбэрэй аймагай „Знамя Ленина" колхоздо политическэ hуралсал муугаар ябуулагдана)

Политическэ hуралсалай жэл мүнөө дүүрэхэ тээшээ болоно байна. Тиин энэ hуралсал Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхоздо ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэжэ хаража үзэгдөө.

Энэ колхозой партийна организацида ная гаран коммунист тоологдоно. Партийна комитедэй секретариин орлогшо Владимир Гармаевич Цырендашиев хэды коммунист хаана hуранаб гэжэ яhала тодорхойгоор манда хэлэжэ үгэбэ. Партиин 86 гэшүүдэй 18 пенсионер hуралсалhаа сүлөөлэгдэhэн, тиигээшье hаа, тэдэнэй гурбаниинь бэеэ даагаад марксистско-ленинскэ суртал шудална. Хэдэн хүн дээдэ, дунда hургуулинуудта заочноор hуралсадаг, бэшэ коммунистнууд бултадаа хоёрдохи шатын hуралсалда, марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуулида hурадаг. Энэ колхозой бригада бүхэндэ (тэдэнь 5) иимэ hургуули байгуулагданхай. Тэрээнhээ гадна тус колхозой газар дээрэ байhан хоёр дунда hургуулиин дэргэдэ, мүн Галтайн найман жэлэй тусхай hургуулиин дэргэдэ марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха хоёрдохи, дүрбэдэхи жэлэй hургуулинууд хүдэлдэг юм.

Һуралсал ямараар ябуулагданаб?

Галтайн, Харгааhатын, Хушуун-Үзүүрэй бригадануудай дэргэдэхи hургуулинууд мүнөө жэлдэ үзэхэ программаяа арай гэжэ хахадлажа байна. Юундэ иимэ таhалдал болооб гэхэдэ, Галтайн бригадын партийна организациин дэргэдэхи hургуули байгша оной январиин тэнгhээ хойшо оройдоо хүдэлнэгүй. Шалтагаанинь гэхэдэ, эндэ пропагандистаар хүдэлдэг Галтайн найман жэлэй тусхай hургуулиин багша Л. Н. Хабеев үбшэлэнхэй. Орондонь ондоо хүниие табяашьегүй, тиихэ гэжэ оролдоошьегүй. Гээшье hаа энэ hургуулида 32 багшанар хүдэлжэ байдаг. Үбшэлhэн пропагандистые hэлгэхэ хүн олдохотой байгаа гэжэ hанахаар. Тиин эндэхи партийна организаци, колхозой партком энээн тухайда hанаагаа табяагүй гэжэ сэхэ тэмдэглэлтэй.

Энэ hургуулида hурадаг хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, Галтайн бригадын дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалдаг hургуули яhала хүдэлдэг байhан гэжэ ойлгогдобо. Энэ бригадын комсомолой организациин секретарь, хонишон Тамара Красильникова «занятимнай яhала hонирхолтойгоор үнгэрдэг hэн, хүнүүдшье суглардаг байгаа» гэжэ хөөрэнэ.

Харгааhатын бригадын дэргэдэхи партийна hуралсал мүн лэ дээрэ заагдаhандал адлирхуу. Байгша оной январиин 10-hаа хойшо эндэ hуралсал зогсоогдожо, эндэхи пропагандистын хэлэhэнэй ёhoор «бүхы хүн хонинной түрэлгэдэ хабаадуулагданхай».

— Январь hарын гаратар занятияа яhала саг соонь хэдэг байhамди. Теэд хурьгадай олоороо адхаржа эхилхэдэнь, hуралсалые hанаха аргагүй бологдоно ха юм даа гэхысэ пропагандист-б р и г а д и р Д. Н. Намжилов хэлэнэ. Теэдшье программаяа дүүргэхэ, гээгдэhэнээ хүсэлдүүлхэ байхалди даа гэжэ hанаагаа тэгшэлэн нэмэхэ юм. Теэд энээндэнь этигэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, мүнөө хонидой түрэлгын халуун хаhа үнгэрэнтэжэ байна. Олонхи хонидынь январиин хорёодhoo февралиин 10-аад хүрэтэр олоороо хурьгалаа. Тэрээнhээ хойшо үсөөрэ үсөөрhөөр бүри гансаа нэгээрээ hубаридаг болонхой. Тиимэ хадаа хурьгадыньшье хүбжэгэ болоо. Юрэдөө нэгээр хэлэхэдэ, арбан хоног соо нэгэ удаа хоёр час тухай hуралсаха саг олдохоор байhаниинь арсашагүй. Теэд мартын 14-дэ болохо ээлжээтэ хэшээлынь болобогүй.

Тус колхозой центр Хушуун-Үзүүр ерэбэбди. Марксизм-ленинизмын үндэhэн суртал шудалха хоёрдохи жэлэй hургуули эндэ хүдэлөө болодог. Колхозой табадахи бригадын коммунистнууд, Хушуун-Үзүүртэ оршодог эмхи зургаануудай коммунистнууд, колхозой мэргэжэлтэд эндэ hуралсаха ёhотой. Намар, hуралсалай жэлэй эхилхэдэ, комсомолшуудтаяа хамта хорёод хүн энэ hургуулида ябахаар тодорхойлогдоhон байгаа. Теэд мүнөө нүхэр Цырендашиев бүришье үсөөн болоhон шэнгеэр хэлэбэ. Колхозой главна агроном Ф. Г. Бадееваhаа бэшэ нэгэшье мэргэжэлтэ hуралсалда ябадаггүй. Намар, hуралсалай жэлэй эхилхэдэ, түрүүшын хэшээлдэ суглархадаа колхозой главна мэргэжэлтэд, бухгалтер, экономистнууд энэ hургуулида hуралсаха ёhотой гэжэ хэлсэгдэhэн байгаа. Тэрэ дүүргэгдэхэгүйhөө гадна, эндэ hуралсажа эхилhэн зарим хүнүүд гаража ошоhон байна.

Һуралсал-хэшээлынь саг соогоо үнгэргэгдэдэг байгаа гү?

Энэ асуудалые hайн тээшэнь хэлэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, хэшээлынь байд гээд лэ таhалдадаг гуримтай. Нүхэр Цырендашиев энээндэ элдэбын шалтагаан дурдахаяа hанана: пропагандист үбшэлөө, колхозой тоосоото-hунгалтын суглаан болоо, аймагай центртэ энэ тэрэ зүблөөн болож, хэшээлнүүдые haатуулаа гэхысэ олон юумэ дурдаха хүсэлэнтэй. Теэд эдэ бүгэдыень хүндэтэй шалтагаанда тоолохын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, hурадаг хүнүүдэй суглараагүй дээрэhээ энэ hургуулиин хэшээлэй хоёр удаа таhалдахые нюдөөрөө хараhан байнаб. Тиимэhээ хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байгаа энэ hургуули программынгаа ёhoор мүнөө жэлдэ КПСС-эй түүхэ шудалжа дүүргэхэ байгаа. Теэд hуралсалай жэлэй дүүрэхэеэ байхада 4—5 хэшээлээр гээгдэжэ ябана гэхэ гү, али 4—5 ехэ темэнүүдые гараха ёhотой болоно. Хэзээнь үрдихэ болоноб, али эндэ тэндэ об тоб хөөрэлдөө болоод гарашаха болоно гү? Эндэ хүдэлдэг пропагандист Б. Дашинамжилов энэ ушараар hанаа үнөөндэ хатанги ябана.

Эндэхи коммунистнуудай hуралсалда эдэ бүгэдэ дутагдалнууд ямар шалтагаанhаа гаранаб?

Колхозой партийна комитет, тэрэнэй секретарь Н. И. Ефимов, тэрэнэй орлогшо В. Г. Цырендашиев гэгшэдэй зүгhөө политическэ hуралсалда хайхарамжагүйгөөр, урданайхяараа хандаха ябадал гарана.

Хушуун-Үзүүртэ ерээд, коммунистнуудай hуралсал тухайда хөөрэлдэхэдэшни, колхозой, партийна организациин хүтэлбэрилэгшэд наагуураа энэ хэрэгтэ ехэл hаналаа табидаг шэнгеэр харуулха гэжэ оролдохо юм. Үнэн дээрэ ёhын тэдысэ, хамаагүйгөөр хандадаг гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энээниие иимэ баримтаар гэршэлээ. Галтай, Харгааhата нютагуудаар (3-дахи, 4-дэхи бригаданууд эдэ нютагуудта оршодог) ябажа, политическэ hуралсалтай, ойлгуулламжын, соёлой хүдэлмэритэй танилсажа ерээд, нүхэр Цырендашиевтай хөөрэлдэбэб. Һуралсал тухайда hонирхоходом, эдэ нютагуудта коммунистнуудай hуралсал ямаршье таhалдалгүй hайнаар ябажа байдаг гэжэ намда хэлэхэ юм. Тиигэхэдэнь ушар байдалаа оггтолон мэдэхэгүй хүн байна гэжэ ойлгобоб. Теэд шал худалаар хэлэхэдээ сожоошье татахагүйнь гайхалтай. Парткомой секретариин уялга дүүргэжэ байhан хүнэй ушар байдалаа мэдэхэшьегүй, тэрэ мүртөө шалгахашьегүй байхадань, политическэ hуралсалай нигэтэрээ хойшоо татагдаhаниинь гайхалтай бэшэ.

Һуралсалай үшөө нэгэ ехэ дутагдалынь юун бэ гэхэдэ, hуралсадаг хүнүүдэй хахадынь хэшээлдээ ябадаг байна. Колхозой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо колхозой түрүүлэгшэ, главна бухгалтер, главна мэргэжэлтэд болон бусад hуралсалда хабаадана гүй. Политическэ hуралсалые үлэ сэгнэhэн ябадал гэхэhээ ондоо сэгнэлтэ энээндэ байхагүй. Энэ ушар хадаа политическэ hуралсалай тон хангалтагүй байhанай гол шалтагаануудай нэгэн болоно. Хүтэлбэрилэгшэд хадаа ажахые ударидахаhаа гадна, мүн политическэ хүтэлбэрилэгшэ, хүмүүжү у л э г ш э байhыень мартажа болохогүй. Ажахын хүтэлбэрилэгшын пропагандистаар хүдэлдэг гү, али политическэ hуралсалда эдэбхитэйгээр хабаададаг газарта коммунистнуудай hуралсал эмхитэйгээр, үндэр дээдэ хэмжээндэ, удха hайнтайгаар ябуулагдадаг гэжэ бодото байдал харууланхай. Энээгээр хэдэн олон жэшээ харуулжа болоно.

Аргатай газарта хоёрдохи пропагандистые табижа боломоор аад, тиигэдэггүй байна. Тиин гэhээ иимэ арга боломжонууд эндэ яhала бии. Юуб гэхэдэ, Хушуун-Үзүүртэшье, Галтайдашье хүдөөгэй интеллигенци — багшанар олон бии.

Һуралсал эмхидхэхэ талаар иимэ дутагдалнуудай бии байhые тэмдэглээд, хэшээлнүүдэй удха шанар тухай эндэ хэлэбэгүйбди. Мүн энээндэньшье дутагдал яhала бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Коммунистнуудай hуралсалаар hонирхожо ябахадаа харахада, бүхы дээрээ политическэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр эндэ табигдаhан гэжэ ажаглагдаhан байна. Хонишодтой, юрын хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэ, политическэ информаци, хөөрэлдөөн оройдоо болодоггүй, лекцишье хаа-яахан колхозой центртэ уншагдадаг гэжэ ойлгообди.

Харгааhатада байрлаhан Дамба Цыбикдоржиевай отара. Хонидоо манахадаа байдаг гэр. Эндэ сүүдхэ сүүдхээр ээлжэлээд хонишод ажаллажа байдаг юм. Тэндэ байhан нэгэ залуу хонишон басагантай хөөрэлдэбэбди. Ажал үйлэдбэридэ шухала бүхы хэрэгсэлнүүд эндэнь бии. Зүгөөр ажалайнгаа забhарта хонишодой шагнаха радиошье үгы, журнал, газетэ мэтэнүүд байхагүй.

Маанадай орохадо, залуу хонишон Будаева хуушан журналнуудые обоо онди эндээ асаранхай, хүнэй библиотекэhээ абаhан нэгэ ном уншажа байба.

— Ном олдоногүй, абахашье газар үгы, — гэжэ энэ басаган хөөрэбэ.

Партийна hуралсалдашье, нийтэ политическэ хүдэлмэридэшье эдэ бүхы дутагдалнуудай бии байhые тухайлжашье байгаа hаа, партиин Мухар-Шэбэрэй райкомой, тэрэнэй пропаганда, агитациин таhагай дулии балайгаар хандадагынь гайхалтай.

Д. ЖУГДУРОВА,
манай тусхай корр.

ХОНИШОДОЙ ҺУРГУУЛИ

ХУРЬГАДАЙ ҮБШЭЛХЭГҮЙН ТУЛА...

(Гурбадахи хэшээл)

ХУРЬГАДЫЕ гарзалуулангүйгөөр түлжүүлхэ гээшэ юрын хэрэг бэшэ. Эндэ ганса бар хүсэн туhалхагүй, харин өөhэдынгөө бүхы эрдэм, дүй дүршэл, шадабари элсүүлхэ хэрэгтэй.

Түл абалга—хонишодой халуун хаhа гэжэ дэмы хэлэгдэнэгүй. 600 эхэ хонитой отарада сүүдхэдээ 30—35 хурьгадай гаража байхада, хэр хүндэ байhаниинь мэдээжэ. Бишыхан, арай гэжэ эхэсэ хүхэжэ байhан хурьгые хожомоо ехэ мяха, нooho үгэдэг томо хонин болгохын тула хэды ехэ хүсэн хэрэглэгдэнэб! Гол түлэб эндэ хонидой тобир тарганhaa, бүхэли жэлэй туршада бүтээгдэдэг ажалай зүбөөр эмхидхэгдэhэнhээ, эхэ хонидой шадалhaa, искусственна аргаар үрэжүүлгын хэр зэргэ үнгэргэгдэhэнhөө, шэнэ түл ямараар абаhанhaa дуддыдадаг.

Манай республика дотор үсхэбэрилэгдэдэг нарин ба нарибтар нooho тoй хонид үрэжэл hайнтан гэжэ элирүүлэгдэнхэй. Богонихон болзор соо, бүхы технологиин ёhoор эхэ хонидые искусственнэ аргаар үрэжүүлбэл, hубайралга 1—2 процентhээ дээшэ хэзээдэшье болодоггүй. Харин 20—30 процентнь заатагүй эхир хурьга гаргана. Тиимэhээ хонидой hубайрhанhaa боложо абтаагүй түл эхир хурьгадаар хүсөөгдэнэ.

Тиигээд хурьгадые гээлтэ хороолтодо оруулангүй түлжүүлгын амжалта — хонишодой шадабари шиидхэнэ гэхэ хэрэгтэй. Бүхы хонишод шадаал hаа олон хурьга абажа, гарзалуулангүй түлжүүлхые хүсэдэг юм бэзэ. Гэбэшье бултандань иимэ боложо үгэдэггүй. Юундэб гэхэдэ, хонишод элдэб янзын ха юм. Нэгэ зариманиинь үнэхөөроол даажа абаhан ажалайнгаа мастернууд болоhон байдаг. Бусадынь түл абаха технологиие ёhын тэдыдэ тухайлдаг. Тиимэhээ түл абажа түлжүүлгээр хонин ажалай бодото мастернууд республика доторнай үшөөл үсөөн.

Абтаhан хурьгадай элдэб үбшэндэ дайрагдаагүй hаа, энэ таагүй байдал хубилгагдаха hэн. Түл абалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө уужам хуурай хашаа хэрэгтэй. Гансал шииг нойтонhoo, хүйтэнhөө боложо хурьгад түрүүшын үдэрнүүдтэ үбшэлжэ эхилдэг юм. Тиимэhээ болохо газарта түмэр пеэшэншье hаань табижа, хурьгадай байра хатааха хэрэгтэй. Гадна сэбэр агаарай ородог хоолой зүбөөр хэрэглэхэ, хашаа соо оруулагдажа гэдхээгдэhэн хуурай hолоомо хурьгадта дэбдихэ гэхэ мэтые хонишод мартаха ёhогүй.

Хонишодой бригадада хэрэгтэй hуулга, тааз, хайрсаг, умывальник, аршуул болон бусад хэрэгсэлнүүдые түгэд байлгаха шухала. Отара бүхэндэ ветеринарна аптечкэнүүд байха ёhотой. Энээнhээ гадна, баазын үүдэндэ хүнэй хүлөө аршаха хайрсагтай модоной хибэдэhэн байха. Хашаа соо хонин бүхэн 1,5—2 дүрбэлжэн метр зай эзэлхэ. Хэрбээ зайн галай үгы hаа — фонарьнууд, хони хурьга уhалха тэбшэнүүд, уhа хэхэ боошхонууд, аса, тармуур гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд байха зэргэтэй. Ямар нэгэ юумэнэй дуталдабал, ажал урагшаа ябадаггүй гэжэ дүршэл ехэтэй хонишод hайн мэдэдэг гээшэ.

ЕХЭНХИДЭЭ хонид хүнэй ямаршье туhаламжагүйгөөр түрөөд, хурьгаяа долёодог. Зүгөөр хонинной хурьгаяа долёогоогүй hаа, түлынь хуурай үбhөөр массаж хэhэндэл аршадаг. Тиигэжэ хуурай болотороо аршуулhан нарай хурьган хүйтэ абахаяа болино. Хурьгадай хүйhэн ехэнхидээ өөрөө таhардаг. Үзүүрынь лэ марганцовкотой уhаар угааха хэрэгтэй. Хэрбээ хүйhэнэйнь таhараагүй hаа, гэдэhэнhээнь 8—10 сантиметр утаар таhалаад, үзүүртэнь иод түрхижэрхихэ хэрэгтэй.

Хонинной түрэмсөөр, хурьганайнь хүхөөдүйдэ, дэлэнгынь тойруулжа нoohыень хайшалха. Тиигээд хүхыень бүлеэн уhаар угаажа, сэбэр аршуулаар хататарнь аршаха. Малай хүхэнэй үзүүрэй ураг ехэ муухай байдаг. Тэрэниие хүхэhэн түлдэ шэшэнгир үбшэн хүрэжэ болохо. Тиимэhээ хонинной хүхэнэй үзүүрэй ураг ондоо амhарта соо haaxa. Тиинэнэйнгээл hүүлээр хурьгыень эхэдэнь табижа үгэхэ хэрэгтэй.

Нарай хурьгадай түрүүшынь, юугээршье hэлгэгдэшэгүй хоол ураг болоно. Ураг хүхэжэ байhан хурьгад элдэб үбшэнүүдтэ эсэргүү бодосуудые бэедээ шэнгээдэг. «Ураг — нарай хурьгадта гайхалтай hайн, юрэ бусын, шадитэ эм» гэжэ арад зон мийл хэлсэдэггүй. Эхынгээ урагта сададаггүй хурьгадта искусственна аргаар хэгдэhэн ураг эдюулхэдэ мүн лэ hайн гэжэ түрүү дүй дүршэл харуулна.

Республикымнай олон ажахынуудай зооветмэргэжэлтэд хонишодтоо туhа хүргэхэ хүдэлмэреэ тодорхойгоор эмхидхэдэггүй зандаа. Нэгэ зарим нютагай мэргэжэлтэд түл абалга тушаа юрэнхы мэдээнүүлые суглуулхадаа hанаагаа амардаг. Эхир гү, али үншэн хурьгадай, хурьгадаа голоhон, hүөөр бага хонидой тоо, 15 хоноhон хурьгадай шэгнүүр тэдэнэр мэдэхэгүй байдаг. Гэхэтэй хамта эдэ мэдээнүүд шиидхэхы удхашанартай. Отара бүхэндэ эдэ бүгэдые бүридхэжэ байгаагүй hаа, түлэй олоороо гарзалхаа байhые, хони хурьгадай тураhые мэдэнгүй, ажахыгаа хохидолдо оруулжа болохо.

ХУРЬГАДАЙ ушханай, доторой, зүрхэнэй, хоолойн хабдарай үбшэнүүдээр үбшэлхэгүйн тула ажахынуудай ветеринарна хүдэлмэрилшэд заабарин ёhoор hэргыл-

хы хэмжээнүүд... соонь абаха ёhото... эхэhээ гараhан түр... хэ соо нюдэдэйнь ... процентнэ новарс... 4—5 дуhал пипе... малда уушханай ... гүй. Энэ арга ... дүрбэ дахин hарад... хэрэгтэй.

Түлэй хүйтэ аб... гүйн тула биовет... нид гэжэ эмүүд... эхээ түрүүшынхэ... дохёо хүхэхэhөөнь ... да hайн. Нэгэ хаи... центнэ иодой наст... нээн касторово то... шада 10 хоноод лэ ... хада хурьгадай ... даггүй.

Нарин нооhотой ... нидhoo гараhан хү... лынь тайраагүй ... муухай боложо, ... нooho зутараадаг, ... рүүн нооhон хи... нооhонтой худхал... нилээд ехээр доош... гадай hүүл тайраа... гаяа племенной хү... ха шанартай. Энэ... өөhэдөө бэлэхэнээр ... Нэгэ хүнэй хурьга ... хада, пүгөөдэнь ... креолин соо хүтаг... хурьганай hүүлэй ... бадахи, дүрбэдэхи ... рондуур түргэн ... хиха. Удаань тайра... лэй үзүүртэ иод ... энэ үедэ, түлэй 2—... лоод байхада, эрэ ... нихэдэ ехэ hайн ... хүхэжэ байhан хур... үбшэлдэггүй. Энээ... на мэргэжэлтэд хо...

Абаhан түлөө ... рэар харууhалжа, ... дайруулаагүй hаа, ... хурьга абажа түлж... ажалаа ашаар хүр... зорилгоо республ... ноо заабол ...

А. ...

республикын ...

станц...

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГАЙ КИРОВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ МЕХАНИЗАТОРНУУД БҮХЫ ТЕХНИКЭЕЭ ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛЭН БОЛГОНХОЙ. 21 ТРАКТОР, 14 АНЗАҺА, 80 ГАРАН БОРНОЙ ГЭХЭ МЭТЭ ТЕХНИКЭ ҮБЭЛДӨӨ ТЭДЭНЭР ЗАҺАБАРИЛЖА ГАРГАА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ТУС КОЛХОЗОЙ МЕХАНИК А. Ц. ЧАГДУРОВ (БАРУУН ГАРҺАА) ТРАКТОРИСТ Н. А. МИХАЛЕВТОЙ ДҮТЭЛЖЭ БАЙҺАН ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХАЛУУН ХАҺА ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДЭЖЭ БАЙНА.

К. ГАБЛЕВАЙ фото.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ

УЛААН-ҮДЭ. КПСС-эй Советскэ райкомой ээлжээтэ пленум болобо. Пленумдэ хабаадагшад «Социалис ажалай журам улам бэхижүүлхэ талаар промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, транспортын партийна эхин организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй хүдэлмэриие бүри hайжаруулха тухай» партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Ф. И. Ченкировэй элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Үйлэдбэри дээрэ социалис журам бэхижүүлхэ зорилгоор районой предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, транспортын партийна организацинуудай hүүлэй үедэ эмхидхэлэй гуритой хүдэлмэри хэжэ байhан тухай элидхэл соо, мүн үгэ хэлэhэн нүхэд тэмдэглээ. Тиихэ зуураа энэ хүдэлмэри үшөөл hанаhанда хүрэмөөр урэдүн туйлаагүй, зарим газарта ажалай журам hула, хүмүүжүүлхы хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулагдана гэжэ тэмдэглэгдээ.

Зүбшэгдэhэн асуудалаараа партиин райкомой пленум дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Тэрээн дотор социалис ажалай журам бэхижүүлхэ талаар районой партийна организациин бэелүүлхэ зорилго тодорхойлогдоо.

ШЭБЭРТЫН СОМОНОЙ ШЭНЭ ҮДЭР

ЖАРГАЛАА ОЛОҺОН ЗОЛТОЙБДИ

«Үмхи болоhон хуушанай заншал урган хүгжэжэ байгаа согтой шэнэ ёhон хоёр хоорондоо үхэлэй ехэ байлдаа хэжэ, залуу баатарынь забдагүй түргэн илажа байhан дээрэhээ иимэ болобо гэжэ мэдэе» («Хиртэhэн hара»).
Ц. ДОН.

АБАМНИ Нямбуутын Гэбэгы ламында хүлhэншөөр хүдэлдэг, эжымни бэе муутай hэн тула гэртээ hуудаг hэн. Арбаадтай болон сасуум Гэбэгы лама намайе заража эхилээ бэлэй. Абынгаа сабшаhан үбhыень тармалсадаг, hүрилхэдэнь бухал шэрэлсэдэг hэм. Намартаа таряаень хадалсадаг, сохилсодог, үхэрэйнь шабааhа хаядаг, малынь адуулдаг, арhыень элдэлсэдэг байгааб. Мүртэй хүлhэ, түлбэри үгэhыень оройдоошье hанадаггүйб. Зарахаяа мэдээд, үгэхээ мартадаг hэн шуу даа. Абамни дала мүрөө харуултараа заруулаашье hаань, манайхи унаха ганса моринhоо ондоо юушьегүй hэн. Үлдэхэ, даарахые үзэжэл үндыhэн хүм даа. Урдань үгытэй хүн өөдэлхые үзөө гэжэ байгаагүй Сабшалангай hайн баяшуулай гарта байдаг hааб даа. Ганса үнеэндээ гурба дүрбэн булшууха үбhэшье сабшажа абаха бэрхэтэй байгша hэн. Хайража эдихэ харьюушхатай болохын тула альганай шэнээн газар хахалжа, тарилга хэхэш. Ойро тойроной баяшуулhаа мори унаа, анзаhа, ороохо, таряа эрижэ ошохо баатай болохош. Тэрээнэйнгээ түлөө хүдэлхэ, хүдэлхэ, нюргаа тэниилгэнгүй хүдэлхэ баатай бологдохо. Цэрэндэйн Доржи, Ламын Дамбии, Нямбуутын Гэбэгы гэгшэд энэ багай үгытэйшүүлые зоргон соогоо заража, hэгээ нара харуулдаггүй hэн. Ай даа, юрэдөө, хэзээшье жаргаха саг ерэхэ юм гэжэ hанагдагша бэлэй. Ленин багшын ударидалгаар революциин мандаhан тухай анхан дуулахадаа, түрьбэл тэнсэлгүй баярлаhанби. Үгытэй зоной жаргалай наран одоошье гараба ха юм гэжэ омогорхоо бэлэйб. Уданшьегүй революциин элшэ туяа манай Шэбэртэ дээгүүр бадаржа эхилээ.

КООПЕРАТИВНА орохо тухай 1923 ондо В. И. Ленинэй хэлэhэн сэсэн мэргэн заабарние бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн юм. Хүн бүхэн кооперативта орохо, тэрэнэй удха шанарые гүн гүнзэгыгөөр ойлгохо, ойлгодог болохын тула hураха, энээнгүйгөөр социализм тогтоожо шадагдахагүй! гэhэн hургаалынь тон зүб, олон жэлые уридшалан хараhан түсэб байгаа.

Гушан онhоо коммуна боложо эхилhэн юм. Ангиин тэмсэлэй хэсүү шанга үе байгаа. Дунда шадалтанай коммунада орохо гэхэдэнь, бү орогты гэжэ ламанар, баяшуул хоридог, зарим харанхы, үгытэй зониие худхуулжа, коммунаhаань гаргажархидаг байhан тэрэ үеэр би коммунын хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн байhанби. Гушан ондо баяшуул, бандидуудай добтолго боложо, нютагай эдэбхитэдые, түрүүшүүлые алахаяа hэдэhэн юм. Бидэниие бултыемнай барлад, Буг гэжэ деревни абаашаа бэлэй. Багша Константин Елаев, милиционер Николай Плотонов, улаан булангые даагша Бадма Арсаланов, комсомолец Дамдинжаб Дамбаев, Шэрэб Гармаев гэгшэдые харата муухайгаар зобоожо алаад байтарнь, манайхид ерэжэ, бидэниие сүлөөлөө бэлэй. Энэ буhалгаанай hүүлээр бидэ hэрнмжэтэй болоhон, ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулhан, бүри үүсхэл оролдолготойгоор хүдэлжэ эхилhэн байгаабди.

Ангиин тэмсэлэй түгшүүрилтэ шэрүүн сагые Буряадай элитэ зохёолшо Ц. Дон «Хиртэhэн hара», «Брынзын санха» гэhэн повестьнууд соогоо үнэншэмэ зүбөөр харуулаа гэжэ hанадагби. Граждан дайнай гал дүлэн соробхёод замхажа байhан үедэ Шэбэртэ нютагта Гушадай хушуун тогтожо, тэрэ гүйсэдхэхэ комитедэй президиумэй гэшүүнээр hунгагдаhан, удаан саг соо эндэ хүдэлhэн юм. Гушаад оноор Улаан-Үдэдэ хүдэлжэ байхадаа, Шэбэртэ нютаг ходо ерэдэг, коммунын ажал хүдэлмэриин ябасаар, хүн зоной ажабайдалаар ехэтэ hонирходог hэн. «Хиртэhэн hара» гэжэ номыень уншахада, манай коммунын ажабайдалые тэрэ зандань харуулжархиhан шэнги hанагдадаг. Хоёр тээшээ хэлбэрэн байдаг дунда шадалтаниие зураглан харуулжа, тэрэ үедэ манда хэлэшэгүй ехэ туhа нүлөө үзүүлээ гэжэ хэлэхэ байнам.

ГУШААД ОНОЙ үеэр хамаг ажалаа морёор хэдэг hэмди. Морёор газараа хахалдаг, борнойлдог. Таряагаа гараар сасадаг байгаабди. Техникэ 1937 онhоо хойшо бии болоhон, трактор, машина жолоодожо hурагдаhан юм. Харин «урданай юумэн ула болоод», техникэ ямар түргөөр хүгжөө гээшэб! Урдань хэдэн хоногто ябажа, Улаан-Үдэ ерэгшэ hэмди. Гүрэндэ морёор таряа тушаахаяа Харлан, Петровск баhал хэдэн хоногто мунхижа хүрэгдэдэг байhан. Мүнөө харыт, танигдахаар бэшэ болошоол! Автобус машинада hуужа, гурба дүрбэн час соо табилуулаад, нийслэл хотодоо хүрэшэhэн байхаш. Урдань 100—150 хүн үбhэ хуряалгада ябадаг hаа, мүнөө наратай байбалнь, оройдоо 20 хүн хахад hарын турша соо үбhөөэ хуряажархина. Юрэдөө хуушанай Шэбэртын дүрэ барааниинньшье үгы болоо гэжэ хэлэхэ байнаб.

Һара, Наран тээшэ онгосонуудые табинабди. Жэгтэйл hайхан саг ерээ гэжэ хэлэхээр даа. Ленинэй зааhан, заяаhан байдалай бэелэн мандахые харахада, жаргалыень эдлэхэдэ яаhан hайхан бэ! Иимэ байдалтай болохын тула Шэбэртэдээ анха түрүүн коммуна тогтоогоод, шуhа мяхаяа хайрлангүй, оролдосотой габшагайгаар хүдэлhэмди. Би үхибүүдтээ, аша болон гушанартаа, нютаг зондоо hайн hайхан ябагты, hайнаар хүдэлэгты, жаргалаа олоhон бидэнhээ золтой хүн дэлхэй дээрэ байхагүй гэжэ ходо захижа, заажа байдагби.

Д. ГОМБОЕВ,
колхозой түрүүшын түрүүлэгшэ.

АРАДАЙ ЗАСАГАЙ ТОГТОҺООР

Хорёод гаран оноор Шэбэртэдэ эндэ тэндэ тарашаhан 30 айлай hуудаг hаа, мүнөө 296 урхэтэ айл тоологдоно. Нэгэшье хуушан гэр үлөөтүй. Хэдэн олон үйлсэ гудамжануудтай болоо. Айл бүхэндэ ороходош: тэрынь уужам hаруул, hүүлэй үеын моодоор хэгдэhэн мебельнүүд, зайн тал, телевизор, газетэ, журналнууд... Энэл даа, жаргалаа хүсэhэнэймнай гэршэнь!

Сомоной, сельскэ Соведүүд хадаа нютагай бүрин эрхэтэ засаг гэжэ мэдэнэбди. Тиимэhээ манай Шэбэртын сомоной Совет эрхэтэн зонойнгоо эрилтэ гүйлтые хараалагдаhан саг соонь нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ, дүүргэхые оролдожо байдаг. Ехэ холуур ошонгүй hүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэhэн хүдэлмэринүүд дээрэ тогтоод үзэел даа. Хоёр жэлэй урда тээ хооhон хэбтэhэн тала эдлэгдэжэ, тарян далайгаад долгилно. Баха, сохын байрладаг бүр намаг, нуга тохойнууд үнлэр ургасата үбhэ тэжээлэй сабшалан болгогдонхой. Һубаг хобоонууд ашаглагдажа, хэдэн мянган гектар сабшалангай, таряанай талмай уhаар хангагдадаг болоо.

Нютагайнгаа Соведүүдтэ эрхим бэрхэ хүбүүд, басагадаа арад зомнай hунгадаг заншалтай. Манай сомоной Соведэй мэдэлэй газар дээрэ Бэшүүрэй совхоз оршодог юм. Гол түлэб мал ажал эрхилдэг. 36 отара тоологдоно. Ажалай түрүүшүүл сомоноймнай Соведэй депутадууд юм. Һаяхан болоhон нютагай Соведүүдэй hунгалтада хоёрдохёо депутадаар hунгагдаhан нүхэд олон. Жэшээлхэдэ, С. А. Аюшеева, Г. Ш. Шагдарова, П. Ф. Слепнев, мүн бусадшье нүхэд оролсоно. Депутадуудnай hунгагшадтаяа нягта холбоотой байдаг, тэдэнэйнгээ эрилтэ гүйлтые ходо дүүргэдэг юм. Эгээл тиимэhээ хүн зомнай бэедээ эрилтэ ехэтэй, ажал хүдэлмэри дээрээ амжалта түйладаг лэ хүбүүд, басагадаа депутат болгоно ха юм.

Революциин урда Бэшүүрэй аймаг соо нэгэшье hургуули, больница, клуб гэжэ байгаагүй. Харин мүнөө гансахан Шэбэртын сомоной Соведэй мэдэлэй газар дээрэ нэгэ дунда, нэгэ найман жэлэй, тиихэдэ гурбан эхин hургуули тоологдоно. Мянга гаран hурагшад эдэ hургуулинуудта hуралсана. Гадна табан клуб, хоёр библиотекэ бии юм. Хэлхээ холбооной таhаг, больница, зургаан магазин баhал бии.

Табин жэлэй турша соо Шэбэртэ, Дабаата, Нарин Заган, Гутай, Мотня гэхэ мэтэ нютагууд танигдахаяа болитороо хубилаа. Эрхэ сүлөө, зол жаргалаа бодотоор эдлэhэн лэ зон иимэ ехэ амжалта түйлажа болоно бшуу.

Ю. ДАГБАЕВ,
Шэбэртын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

ЭБ ЭЕТЭЙ БҮЛЭ СОО

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда нүхэдтэеэ хамта 1942 ондо мордоо hэм. Дайн байлдаан түлэг дундаа нэержэ байгаа. Уланхадан ороhон дайсантай урдаhаа харан тулалдажа, буряад хүбүүнэй баруун гарай хүсэ харуулха үдэрөө хүлеэжэ ядан ябааб. Тэрэ үдэр удангүй хүрэжэ ерээ бэлэй. Дундада Доной фронтдо манай часть эльгээгдэбэ. Ород, украин, грузин, казах, буряад үндэhэ яhатанай хүбүүд, басагад дайнда ороhон түрүүшын үдэрhөө эгэршэгүй хаба зориг, баатаршалга гаргажа эхилhэн юм. Харатан дайсанаа дараха ябадал гол зорилгомнай байгаа. Бидэ совет сэрэгшэд нэгэ айлай бүлын үхибүүд шэнги эбтэй эетэй hэмди. Буугай hомоной шууяан дундуур ябахадаа, совет олон яhатан зоной эбдэршэгүй бата хани барисаатай байhые хоёр нюдөөрөө хараhан, гүн сэдьхэлhээ этигэhэнби. Малша буряадай юрын хүбүүн намда минометно рото даалгахадань, баярлангүй байхын аргагүй hэн. Эхэ орондоо ходо үнэн сэхэ ябахые оролдооб. Хожомынь Баруун урда фронтдо дайлалдааб.

Украина, Николаев, Одессэ, Никополь, Запорожи, Молдави, Польшо, Румыни, Болгари гэхэ мэтэ городууд болон гүрэнүүдые сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаhан, гурба дахин шархатаhанби. Эдэ дайшалхы ябуулгануудайнгаа түлөө 4 медаляар, 3 орденоор шагнагданхайб. Хэсүү шэрүүн тэдэ жэлнүүдэй нэгэндэ, онсолон хэлэбэл, 1944 ондо, хуби заяандам үндэhэн хубилалта болоhон юм. Молдавиие сүлөөлжэ ябахадаа, ород басаган Полина Романовнатай танилсаха зол хубитай байшооб. Воронежhоо ерэhэн санитарка басагантай нэгэ частьда алба хэдэг hэмди. Бусадhаа илгаагүй энэ басаган урихан налгай зангаараа, энэрхы hайхан сэдьхэлээрээ дурыем татаа. Бидэ хоёр хуби заяагаа холбоо hэмди. Полина Романовна нэгэ медаль, хоёр ордендо хүртэнхэй. Үнэн хэрэг хэзээдэ илаха гэдэг зүб. Дайн дүүрэжэ, 1946 ондо Шэбэртэ нютагаа хани нүхэртэеэ бусаа бэлэйб. Нурбэ ахамни дайнhаа баhал бусажа ерээ.

Нютагаа бусаhаарнай хори гаран жэл үнгэрөө. Энэ үе соо тон ехэ хубилалта болоо. Табан үхибүүтэй болонхойбди. Ехэ басаган — Светэмнай Зүүн-Сибириин технологическа институдай 3-хи курсада hурана. Тэрэнэй удаадахи Нинэмнай соёл гэгээрэлэй институдта заочноор hурадаг. Вова Галя хоёрнай — дунда hургуулиин hурагшад. Һамасуумнай 10-хи класс дүүргээд, хүдэлжэ байнхай.

Намтай суг дайнда ороhон хэдэн хүбүүд, басагад арад зонойнгоо сүлөөтэ байдалай түлөө тулалдаhаар унаа hэн даа. Амиды үлэхэ золтой байhан бидэнэрынь нимэ жаргалта сагые үзэhэндөө, улаан шуhаяа хиидэ адхаагүйдөө баясан ябадагбди.

Мүнөө манай Бэшүүрэй совхоздо 621 ород, 231 буряад, 2 украин, 7 татар, 2 яхад үндэhэтэн бии. Эрхэ сүлөө, зол жаргал адли тэгшээр эдлэhэн угсаа бүриин эдэ зон ажал хүдэлмэриин охин соо хамсыгаа шуун хүдэлнэ, ерээдүйн гэгээн гэрэлтэ байдал тээшэ нэгэ хүн шэнгеэр эрмэлзэнэ. Урдань буряад хүн ород hамга абаха гэбэл, хэрээhэ зүүхэ баатай болодог, эхэ, эсэгэдээ хорюулжа тухашардаг байhан, мүн үгытэй хүн баяшуулай басагаар hамга хэхэ эрхэгүй байгаа. Мүнөө буряад хүбүүнэй ород гү, яхад гү, али татар hамга абахада, оройдоошье гайхахаяа болинхой.

Би иимэ эбтэй эетэй бүлэ соо ажаhууhандаа, ажаллажа ябаhандаа хизааргүй ехээр омогорходогби.

Д. ДЫМБРЫЛОВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, пенсионер.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Дымбрылов hамгантаяа хамта фронтдо ябахадаа абхуулhан дүрэнүүдээ хаража байна.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АТААРХАМААР

Хүн хаанаш ябахадаа түрэhэн гараhан нютагаа магтадаг, өөрсэ шэнжыень тэмдэглэдэг. Ууган нютагни — Шэбэртэ. Тиимэhээ эндэ байhан юумыень байhан соонь харуулха, онсо талыень богонихоноор харуулха дуран хүрэнэ. Дайнай хойтохи жэлнүүд сэдьхэл зүрхэндэм илангаяа бүхөөр хадуугдаа бэлэй. Тиихэдэ «Коммунизм» гэжэ колхоз эндэ байгаа. Һая hургуулида ороод, эрдэм номдо hуража ябаhан үе hэн. Амиды мэндэ үлэhэн аба, аха, эсэгэнэрнай дайнhаа бусажа ерээ hааб даа. «Дайсанаа даража, даагаа hүүлдэhэнэймнай» hүүлээр хэлэшэгүй ехэ ган гасуурай болоhые хэн мартахаб? Колхоздомнай хүдэлхэ зон дуталдаха. Һургуулиин шабинар шадаха зэргээрээ борной, бухал шэрэжэ, мал харууhалжа, колхоздоо туhалдаг байгаабди. Зуугаад хүрэхэгүй урхэтэ айл тиихэдэ байгша hэн. 50 хүнэй багтаха хабтагар клуб, нэгэ багахан магазин, долоон жэлэй hургуули, хуушарhан гэртэй больница, арбаад трактор — иимэл юумэтэй байгдаhан. Экономическа талаараа хүгжэхэ ябадалдамнай дайн байлдаан ехэ hаад татаа hааб даа. Гэбэшье үнгэрhэн хори гаран жэлэй туршада Шэбэртэ нютаг танигдашагүй болотороо ургаа. Колхозой орондо Бэшүүрэй совхоз 1957 ондо эмхидхэгдээ бэлэй. Энээнhээ уламжалан хүн зоной тоо олошорhон, шэнэ гэрнүүд баригдажа эхилhэн юм. Тарилга хэдэг газарайнь талмай 1957 ондо 6600 гектар байhан аад, мүнөө 9416 гектар болонхой. 1957 ондо гүрэндэ оройдоол 7,5 мянган центнер ороохо таряа тушааhан hаа, 1967 ондо 50 мянган центнер тушаагаа. Мүн hү, мяха, ноохо, үндэгэ худалдалгые арбаад жэлэй урдахитай сасуулбал, hураггүй ехэ болоо. Барилгын талаар абажа харабал, гансахан 1967 ондо 8 айлай байха 3 hаруул гэр, хоёр айлай орохо 5 гэр, 300 хүнэй hууритай шэнэ клуб, 200 эбэртэ бодо малай үбэлжэхэ дал; 2400 хониной байра, 2500 толгой гахайн байра баригдаhан. 1957 ондо совхозой хүдэлмэришэн бүхэн дунда жэшээгээр 55 түхэриг hарадаа олодог hаа, харин мүнөө 115—120 түхэриг түлөөhэ абана. Эрхим hайнаар хүдэлдэг хүнүүд hарын 200—230 түхэриг олоно. Совхозой хүдэлмэришэдэй ажаhуудалынь ехээр hайжараа. Олон айл мотоциклтай, хубсаhа угаадаг машинатай, телевизортэй, гурбан айл — хүнгэн машинатай. Совхозой хүдэлмэришэдэй хэр зэргэ баян hайн ажаhуудаг тухай мэдэхын тула Дамба Доржиевайда ороод харая. Гэр бүлөөрөө кинодо ошохо гэжэ байhан үеэрнь дайралдабабди. Гурбан таhалгатай уужам hаруул байшангаа арбаад гаран жэлэй урда тээ барижа ороhон юм. Гэр соонь hүүлэй үеын мебельнүүд, радиоло, телевизор, олон тоото газетэ, журналнууд, уран зохёолой ба политическэ номууд жэрылдэн, хүнэй анхарал татаадхина. Дамба Гонгорович ажалша бэрхээрээ, үнэн сэхээрээ Шэбэртын зондо мэдээжэ. Электрикмонтёроор удаан хүдэлhэн юм. Мүнөө үедэ жолоошоноор ажаллана. 130 түхэриг hара бүри олодог. Жара гараhан Долгор эжынь 42 түх. 80 мүнгэ пенси абадаг. Һамганиинь hара бүри 75—80 түхэриг олоно. Гурбан үхибүүдынь — Люда, Света, Дамдинжабынь Шэбэртын hургуулиин эрхим hурагшадай тоодо оролсоно. Ажалай hүүлээр элинхэл шагнахаяа гү, али кинодо орохоёо ошодог, үхибүүдэйнгээ номоо хэр үзэжэ байhыень шалгадаг, радио шагнадаг, телевизор харадаг, газетэ, журналнуудые уншадаг юм. Дамба Гонгоровичой гар дүйтэй, бэрхэ байhыень газаа хорёо соохиень харахадаа мэдэхэш. Тэндэнь яндагар сэбэр. Гэрэйнь урдахи сонхо доро үхэр нюдэнэй hөөгүүд hуулгаатай. 6—7 хүнэг үхэр нюдэ жэл бүхэндэ абадаг байха. Өөрын шэнэхэн банитай, дуратай сагтаа түлеэд, сэбэр сэмсэгэр болоод гарахаш. Мэдон гэрэйнь баруун тээ залгагдамал сарай. Тэрээн соо «Урал» маркын мотоцикл. Шэбэртын зоной олонхинь иимэ түбхинэhэн байдалтай. Долгор Гонгоровна столойнгоо саана hуугаад, энеэбхилэн байжа хөөрэнэ:

— Би юрэдөө урдань тулихаhаа бэшэ юумэ үзөөгүй hэм даа. Арбаад гара наhандаа баянай барлаг боложо ябахадаа, иигэжэ жаргахаб гэжэ ухаан заяандаашье оруулаагүйб. Гаргаhан ганса хүбүүмни улаан хуулиин ашаар лэ иимэ түгэс hайн, жаргалтай боложо ябана гээшэ.

Долгор Гонгоровнагай энэ тон зүб бодолые Шэбэртын хүгшэд бүгэдэ дабтан хэлэхэ байhаниинь дамжаггүй.

Ажалай жолоо бүхөөр барижа, алдар нэрэеэ суурхуулан ябагшад Шэбэртэдэ хэды олон бэ. Дулма Гармаевна Гармаевае Бэшүүрэй аймаг соо мэдэхэгүй хүн хомор байха. 20 жэлэй туршада hаалишанаар хүдэлхэ зуураа, ходол түрүүшүүлэй зэргэдэ ябаа. Залуу hаалишан Зинаида Шоймполова үндэр амжалтынгаа түлөө Ленинэй ордендо хүртэhэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат болгогдоhон; хонишод Жамбал Цыбиктаров, Дамба-Жамса Сандаков гэгшэд жэлhээ жэлдэ 100 хонин бүриhөө 100 хурьга абадаг алдартай. Мүн Фёдора Алексеевна Цыбикова Шэбэртын hургуулида гушаад жэл таhалгаряагүй багшалжа, оюун бэлигтэй хэды олон хүбүүд, басагадые hурган гаргаа гээшэб! Иимэ түрүү зониие захаhаань тоолохо болоо hаа олон.

Хотоной хойтохи Улаан хадын оройhоо Шэбэртэ нютаг альган дээрэ байhандал харагдаадхидаг. Шэнэ сагай Шэбэртэ! Лугшан сохилнол, халуухан зүрхэниинь! Эндэхи зон ажабайдалаа, ажаhуудалаа улам hайхан, бүри жаргалтай болгохын түлөө үдэр бүри эрид нэтэрүүгээр тэмсэнэ. Мүнөөдэрэй Шэбэртын шэнжэ шарайда, ерээдүйн hайханда атаархаhаар!

Ц. ХАМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Доржиевай бүлэ hонирхолтой кинодо ошохоёо бэлдэжэ байна.
Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БЭЕЛҺЭН ХҮСЭЛ

ХААНТА ЗАСАГАЙ үедэ үзэг бэшэг мэдэхэ нэгэшье хүн үгытэйшүүлэй дунда байгаагүй юм. Эрдэм номдо hураха ямаршье арга боломжо тэдэнэртэ байгаагүй. Сэрээтэр Жэгмэдэй гэгшэ үгытэй айлай бүлэдэ түрэhэн, багаhаа барлаг боложо, баяшуулай садаха дэбтэхэгүйе мэдэhэн тула тэдээнтэй үhөөрхэлдөөд, революциин урда тээ Сахалин арал худар сүлүүлшэhэн байгаа. Арбаад жэл ябажа ерэхэдээ, ород хэлэ нилээд hайн мэдэхэ болонхой, нютагаа бусаа hэн хаш. Үгытэй зондо монгол ном заадаг Намдаг Бандын гэгшэтэй хэлсэжэ, 1917 онhоо Гутайда, hүүлээрнь Шэбэртэдэ багахан hургуули нээhэн түүхэтэй. Цэрэн Гонгорой гэгшын бишыхан гэр соо таба арбан хүн сугларжа, ород, монгол хэлэндэ hурадаг болоhон.

Революциhаа хойшо лэ шэбэртынхид hураха, эрдэм бэлигээр бэеэ шэмэхэ тухай Ленин багшын сэсэн hайхан үгэ дуулажа эхилээ. Шэбэртын эхин hургуули 1924 ондо эмхидхэгдээд, Даши-Нима Мункуевич Мункоев (мүнөө пенсионер), Любовь Васильевна Карлова гэгшэд багшалхаяа ерэhэн юм. Ёhотой эрдэм номой элшэ эндэhээл таража эхилhэн юмэл даа. Тэрэ гэhэнhээ хойшо аяар 45 жэл үнгэршэбэ. Гушаад он болотор hурагшадай тоо 90-hээ дээшэ гарадаггүй hэн. Һургуулиинь байшан налшагар заахан, досоонь бүүдэгэр харанхы, үбэлэй улаан жабарта хэдэн тэбэри түлеэ галдаагүй hаа, хүйтэн лэ байха. Мүнөөнэй байдалые абаад үзэхэдэ, ташха ондоо ааб даа. Эдэ жэлнүүдтэ үльгэрэйхи мэтэ хубилалтанууд болоо.

НЭН ТҮРҮҮН Шэбэртын дунда hургуулиин байшан соо ороё. Саб гэмэ зохидхоноор хубсалhан, улаан галстук, ленинскэ комсомолой значок зүүhэн, ошотой хурса нюдэтэй хүбүүд, басагад уужам hаруул классууд соо номой хуудаhа иран, hонор хурса ухаагаа гүйлгэнэ. Багшанарайнгаа эрдэм наукын дээжэ нюусануудые тайлбарилхые шагнана. Ургажа ябаа эдэ сэсэгүүднай эсэгэ, аханарайнгаа барюулhан түлхюурые эзэн ёhоор хэрэглэн, ашата Ленинэй «hураха, hураха, үшөө дахин hураха» гэhэн нангин захяа заабариие бэелүүлнэ. Шулуугаар баригдаhан hургуулиимнай 497 hурагшадта 31 багшанар эрдэм заажа байдаг. Предмет бүхэнөөр кабинет бии. Үхибүүдые ажалда дуршуулэн хүмүүжүүлхэ мастерскойтой, hурагшадай байха интернадтайбди. Эдэ бүгэдэмнай парти, правительствын сэсэн мэргэн хараа бодолhоо эшэ үндэhэтэй. 1956 онhоо хойшо дунда hургуули болонхой. Энэ үе соо 239 хүн дүүргэв. Тэдэнэй 35-нь дээдэ, 25-нь тусхай дунда hургуули дүүргэжэ гараа. Олонхинь мүнөө дээдэ hургуулида hурана.

Эхэ оронойнгоо хото городуудаар дээдэ hургуули дүүргэжэ ерээд, ууган нютагтаа хүдэлжэ байhан нүхэд олон. Жэшээлхэдэ, В. Дагбаев — совхозой ахалагша агрономоор, Н. Горбатюк — партийна эхин организациин секретаряар, Ц. Цыбикжапов, С. Дармаева — дунда hургуулиин багшаар, П. Гылыков — агрономоор, Ц. Санжиев — ветеринарна врачаар хүдэлнэ. Мүн манай Шэбэртын hургуули дүүргэhэн нүхэд ондоо газарнуудташье эрхим hайнаар хүдэлжэ, арад зоной дунда суурхажа ябадаг. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Ц-Д. Семенов, Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Ч. Митыпов, Буряадай республикын прокурор Б. Цыденжапов, уран зохёолшод Д. Улзытуев, инженернүүд В. Цыдыпов, Б. Цырендондоков, Д. Шагдаров, Болонгуудай совхозой директор Д. Цыденжапов, социологиин эрдэмэй кандидат Ю. Рандалов, врач Э. Цыбикова гэгшэдэй нэрые дурдамаар. Гансахан манай hургуулиhаа эдэ нүхэд урган гараhан байна.

МҮН СОВХОЗОЙ мэргэжэлтэд, алба хаагшад, малшад эрдэм бэлигээ хурсадхаха дүүрэн арга боломжотой. Һара бүри hуралсалай хэшээл үнгэргэгдэжэ, эрдэм мэдэрэлээ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлнэ, түрүү дүй дуршэлэй, эрдэм наукын түйлалтануудые ажал хүдэлмэридөө хэрэглэнэ.

А. САНЖИЕВ,
Шэбэртын дунда hургуулиин директор.

ОРОЙДОО АРБАН ЮҺЭТЭЙ ЯБАА

ОДХОН ХҮБҮҮН

Би шамайе, хүндэтэ Виктор, танинагүйб, улаан нюураараа урда урдаһаа нэгэтэшье харалсаагүйбди. Аялдар зөөлэн абари зангыеш, энеэбхилэд гэһэн гүлмэр һайхан харасыш нэгэтэшье адаглан хараагүйб. Үнгэржэ ерэхэдээ, Улаан-Үдын вагонно деподо хүдэлжэ байха үедэшни би шамтай уулзаагүйб, шударгы мэргэн ажалыешни магтан домоглоогүйб.

Нарата һайхан дэлхэй дээрэ хүн гэжэ түрэһэн заяатай һэн тула аба, эжыдээ баяр баясхалан хүргэжэ, үетэн нүхэдтэйгөө сэнгэн наадажа, эрдэмэй дээжэһээ амасажа, ухаан бодолоо болбосоруулжа ябааш. Тоомоо таһарха үедэшни аба, эжышни зэмэлээдшье, аха дүүнэршни хорёодшье туршаа. Тэдэнэй хэниинь шамайе, хүндэтэ Виктор, гомодхоохые оролдоогүй, харин үнэн зүрхэнһөө һайнине һанажа, эсэгэ орондоо аша туһатай хүн болохыешни ото юрөөжэ ябаа. Тиихэдэ ши, Виктор, аба эжыдээ, аха дүүнэртээ хюмһанай харышшье зэргэ гомдоогүйш, эрхим һайнаар һураад, арад зондоо, Эхэ орондоо ашa туһатай хүдэлмэришэн болохые бага наһанһаа эрмэлзээш.

ОРОЙДОО 19-тэй ЯБААШ.

Гүлмэр һайхан, ургы сэсэгтэл һалбаржа ябаһан эгээл шамбай задарюун наһан дээрээ аминаа алдааш. Үгы, болзорһоо урид амин наһантайгаа шш, минии залуу нүхэр, хахасахые эрмэлзээгүйш. Сэрэгэй албанһаа бусаад, гэр бүлэтэй, тон өөртөөл адлирхуу үхибүүдтэй болохо тухайдаа аба, эжыдээ, нүхэсэжэ ябаһан эгээ дүтын Полина гэжэ хани нүхэртөө бэшээ бэлэйш. Теэд яахаб. Һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлшни бэелүүлэгдээгүй.

Оройдоо арба юһэн наһан дээрээ Эхэ оронойнгоо хилые эльгэбшэлэн тэбэрижэ унааш. Маогай худал хуурмаг номнолой охиндо һогтоһон хорото этэгээдүүдһээ Эхэ оронойнгоо хилые эрэлхэгээр хамгаалалсажа, баатарлигаар наһа бараан.

Шам тухай, суттаа алба хэжэ байһан дайшалхы үетэн шинии нүхэд тухай, сэхыень хэлэхэдэ, уужам дэлгэр Буряад оронойм хүбүүд тухай очеркёо нигээд лэ эхилхэм

«ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА..»

Үдэшын улаан наранаар ажалһаа ерэһэн Илларион Павлович тэрэ дары гэртээ орохоо яарабагүй. Ганса өөртэнь мэдээжэ бодолдо диилдэнхэй юумэ абяагүйхэн тамхилаад, гудамжада футболой бүмбэгэ намналсажа байһан Витя хүбүүгээ дуудажа ерүүлээд, гэртэ орожо, эрэшүүл мэтэ хөөрэлдэе гэһэн хэбэртэйгээр урдаһаань эмнисэгээбэ. Абынгаа даамай зохидоор эмнисэгээхые адаглан харахадаа хүбүүнэй досоо мэтэр туяаржа, үнөөхи гүйлтыемни зүб тээшээ шиидхэгдэхэнь гэжэ һанаадхиба.

— Зай, үнөөхи училищидаа һуралсахам гэжэ буляалдаһаар гүш, аа? — гэжэ абань, гэрэй үүдэ нээхэ зуураа, хандаба.

— Тиимэ, үетэн нүхэдни бултадаа училищида һурахаа орожо байна ха юм, — гэбэ хүбүүн.

Гэр соо хон жэн. Нэгэл тиимэ юрэ бусын суглаанда сутларһан мэтэ бултадаа абяагүйхэн һууха юм. Эгээл энэ үдэшэ Витиин саашанхи хуби заяан шиидхэгдэхэ байгаа. Витишье шэмээгүйхэнөөр гарнуудаа угаагаад, столдо һуухаяа яараба.

— Байза, эдеэлхынгээ урдахана Витя тухайгаа баһа хөөрэлдэхэ болоо бэшэ гүбди,— гэжэ Илларион Павлович дуугараад, кухни соо тухашаржа байһан һамганайнгаа, Анна Кирилловнагай, урдаһаа эридээр хараадхиба.

Теэд Анна Кирилловна кухни сооһоо гарахаа яарабагүй. Одхон хүбүүнэйнь саашанхи хуби заяан эхын энэрхы дулаан сэдьхэлые уяруулаагүй шэнги һанагдаха юм. Үгы даа. Тэрэ одхон хүбүүнтэйгээ энэ шухала асуудал тухай үдэр бүри шахуу хөөрэлдэһэн, арбадахине дүүргээд, саашадаа дээдэ һургуулида һурахаа орохыеньшье аятайханаар дурадхаад туршаа бэлэй. Гэбэшье хүбүүн зүбшөөгөөгүй. Улаан-Үдын 13-дахи ГПТУ-да һурахаа заабол орохом гэжэ мэдүүлээ һэн. Энээн тухайда тэрэ үбгэнтэйгөө хөөрэлдэһэн, хүбүүмнай дуратай мэргэжэлээ шэлэжэ һураг лэ гэжэ хэлэһэн байха. Яахаб даа. Эхын сэдьхэл энэрхы зөөлэн, үри хүүгэдэйнгээ гүйлтые хэнһээшье урид ойлгодог, үнэнэй хабһанайнгаа өөртө хододоо нюужа ябадаг шуу.

Тэрэ үдэшэ Витя хэзээ хэзээнэйхинээ ехээр баярлаа һэн. Юуб гэхэдэ, Гавриловтанай одхон хүбүүн профессионально-техническэ училищида һураха эрхэтэй болоо ха юм. Үни хада хүдэлмэришэнэй коллективэй эбтэй эетэй бүлэ соо хүдэлжэ байһан Геннадий, Яков, Никита, Евгений гэжэ аханuудынь дүү хүбүүнэйнгээ сэдьхэлые халуунаар һайшаагаа бэлэй.

— Аба, һайн бэлэйт, — гээд, хүбүүн эсэгэеэ инаг халуунаар тэбэрибэ.

— Юунэй түлөө? — гэжэ Илларион Павлович гайхаба.

— Арсаха гэжэ айгаалби, — гэбэ хүбүүн.

— Одооншье ойлгобоб. Ганса эрхим һайнаар һурахаа оролдыш даа, аба эжы хоёройнгоо оролдоһые бү мартаарай, зай гү? — гэжэ абынгаа хэлэхэдэ, Витиин сэдьхэл аргагүй хүдэлөө бэлэй.

Һүүлээрнь, недели үнгэрөөд байхада, Илларион Павлович һамгантайгаа гэр доторхи ажал хэрэгүүд, тосхоной һүүлшын һонин тухай хөөрэлдэбэ. Үдхэн хара хүмэдхөө гансата доошонь буулгаад, баһал нэгэ мэдэгдээгүй бодолдо диилдэһэн хэбэртэй өөдэ һөөргөө ябасагааба.

— Яагааб, юун болооб, баһа ямар хубилгааншни гэнтэ оробоб? — гэжэ Анна Кирилловна гайхаба.

— Яаха һэм бэ-э, юрэдөө. Үнөөхи Витимни ой ухаанһаам баһа гарахаа болёод байна. — Гэрһээ холо байлгаха гээшэмнай... Училищиин тоомгүй хүбүүдтэй нэгэдээд, муу тээшээшье орожо болохо бшуу, — гээд, Илларион Павлович гүнзэгы сэдьхэлһээ һанаа алдаба.

— Болиш, юрэдөө. Шишье хүдэлмэришэнэй бүлэ соо хүн боложо гараа һэмнайш. Орондоо айха, сэдьхэлээ зобохо юумэн үгы ха юм, — гэжэ һамганайнгаа хэлэхэдэ, уйдхар зобо-лонтой бага наһаяа дахин һанажа, хүдэлмэришэнэй эбтэй эетэй бүлэдэ оролсоод, зургаан үхибүүдэй эсэгэ болотороо заводто хүдэлһэндөө омогорхоо бэлэй.

Энэ ушар гурбан жэлэй саанахана болоо бэлэй. Эгээл тэрэ үедэ Виктор Гаврилов дайн тухай, хорото муухай һомон тухай бодоогүй ябаа.

• • •

Улаан-Үдын № 13, ГПТУ-да һуралсажа байхадаа Виктор Гаврилов Михаил Михалев гэжэ хүбүүнтэй нүхэсэбэ. Хэшээлэй, практикын үедэ, мүн сүлөөтэй сагтаашье тэрэ хоёр хододоо сугтаа ябаха.

Слесариин мэргэжэлтэй танилсахаһаа гадна, вагоной бүхы детальнуудые наринаар шудалхые оролдобо. Училищиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уран һайханай бүлгэмэй эгээ эбтэй гэшүүниинь бололсоод, концерт бүхэнэйнь гол программые бэедээ даажа абагша һэн.

Нэгэтэ, хэшээлэй дүүрэһэн хойно, тусхай технологи заадаг багша Клавдия Ивановна Логинова Викторэй ойро ерээд:

— Виктор, ши ямар байнаш? — гэжэ һонирхобо.

Хүбүүн багшынгаа урдаһаа бэлтысэ хараад, оройдоо юуншье гэжэ харюусахаа ойлгобогүй. Юундэ минии байдалаар һонирхооб? Имэрхүү бодолдо диилдэһэн хүбүүн гэнтэ зориг ороод:

— Бараг, яһала гэмгүй байнабди,— гэжэ Викторэй аали даруугаар харюусахада, багшань урдаһаань энеэбхилэн хараад, имэрхүү хүбүүдые хүдэлмэришэнэй элдэбын мэргэжэлдэ һургажа байһандаа омогорхоо һэн.

...Үни заяанай дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэдтэй хани халуунаар хөөрэлдэжэ байһыень шагнахадаа, багшынгаа хүнүүдтэ дуратай байһые, тиимэһээ хүн бүхэнэй хуби заяагаар һонирходогые зүрхэндөө дүтөөр хадуужа абаа һэн. Хаанашье, хэзээдэшье хадэ багшадаа тон адлирхуу байхые тэрэ эрмэлзэдэг болобо. Ушар тиимэһээ Виктор ахамад хүдэлмэришэдэй дурые буляажа, эгээ найдамтай туһалагша гэһэн нэрэ хүндэдэ хүртөө һэн. Богонихон сагай туршада практика гараха үедөө мүнгэн шанда хоёр дахин хүртэбэ.

1968 оной июнь һара! Вагонуудые шалгаха гэһэн слесариин мэргэжэлтэй болоһон Виктор Гаврилов Улаан-Үдын вагонно деподо оройдоо дүрбэн һара хүдэлөөд, сэрэгэй албанда ошоо бэлэй.

ГУРБАН БЭШЭГ

Еһотой солдат болоторoo би шамда бэшэхэгүйб, фото-зурагаашье эльгээхэгүйб. Еһотой солдат болохотойгоо хамта үдэр бүри шахуу бэшэгүүдые шамда эльгээхэб, — гэжэ Виктор сэрэгтэ ошохынгоо урда тээхэнэ нүхэртөө, Виктор Михалевто хэлээ бэлэй.

...Түрэл нютагһаань холо оршодог Даманска арал [illegible] Виктор Гавриловай эхэ эсэгэ [illegible] энэ арал тухай урдань дулаашьегүй [illegible]лоо. Тусхай һургуули дүүргээд, Совет оронойнгоо хилэ сахижа захалхаһаань хо[illegible]рэ гэртэхиндээ гурбахан бэшэг эльгээж[illegible].

Эгээ һүүлшын бэшэг февралиин 24 [illegible] шэгдээ. Викторэй эжы аба хоёртой [illegible] бэшэгыень үшөө дахин анхаралтай[illegible] набди. Гайхамаар юумэн үгы шэнги. [illegible] хуудаһан дээрэ яаралтайгаар бэшэгд[illegible]гүүд. Сэрэгшын ажабайдал, һуралса[illegible]рин үзэсхэлэнтэ гоё байгаали, үетэн [illegible]хайгаа бэшэжэ дүүргээгүй байтарнь, [illegible]хада, дайшалхы дохёо дуулдаад. Вик[illegible]лээ сахихаа яаража гараһан хэбэртэй.

Гурбадахи бэшэгынь — эгээ һүү[illegible] байшоо. Теэд хэн тиимэ байха гэжэ һ[illegible] даа. Одхон хүбүүнһээнь удаадахи б[illegible] ерэхые һүни, үдэршье шахуу хүлеэжэ [illegible]дань, «Хүндэтэ Анна Кирилловна, Илл[illegible] Павлович! Танай хүбүүн Виктор Илл[illegible]вич Гаврилов ССР Союзай гүрэнэй [illegible] сахижа байһаар баатарай үхэлөөр на[illegible]раа...» гэһэн мэдээн гэнтэ ерээ. Викто[illegible] Яков Илларионович эжытэйгээ хамта [illegible] лэлгэндэнь Даманска аралай застава[illegible] соо. Маогай худал хуурмаг номнолой [illegible] һогтоһон алуурша дээрмэшэдэй хэһэн [illegible]рэгүүдэй хойшолон энэ.

МҮНХЭ ДУРАСХААЛ

Спиртзавод Улаан-Үдэһээ тиимэшье [illegible] бэшэ юм. Автобусһоо буухатайгаа ха[illegible]гэ эхэнэрһээ:

— Песчаная гудамжа хаагуур байдаг [illegible] гэжэ асуубаб.

— Песчаная гэнэ гүт? М-даа... һа[illegible]рэ гудамжамнай Виктор Гавриловай [illegible]жэтэ гудамжа болохонь — гээд, автоб[illegible] орошобо.

Би геройн нэрэмжэтэ гудамжаар яа[illegible]хэнөөр алхалнаб. Аба, эжытэйнь, аха [illegible]тэйнь, сугтаа хүдэлдэг үетэн нүхэдтэй[illegible]рэлдэһэнөө һанахадам, Викторэй энеэ[illegible] гэһэн хараса нюдэндэм үзэгдэхэдэл гэ[illegible]ряад ороной баатар хүбүүнэй дурас[illegible] мүнхэлэн, һургуулидань, вагонно де[illegible] мемореальна булангууд эмхидхэгдэхэ[illegible]рэгдэнэ.

Би геройн нэрэмжэтэ гудамжаар яа[illegible]хэн алхалнаб. Түрэл һургуулинь, аллея[illegible]торэй һуулгаһан уляангир сэсэглэн [illegible] Яахаб даа. Бүхы юумэн наран тээшэ, [illegible] дарал тээшэ тэгүүлдэг шуу.

Арбан юһэтэйдөө баатарай үхэлөөр на[illegible]раһан аба, эжын одхон хүбүүн! Шинии ба[illegible]шалга бүхы совет хүнүүдые зоригжу[illegible] Шам тухай, сагһаа урид наһа бараһан [illegible] нүхэр, буряад арад хододоо домог зо[illegible] шинии баатаршалга тухай ашa, гүша[illegible] хөөрэжэ ябахал.

М. ОСОДО[illegible]

Зураг дээрэ: В. И. Гаврилов.

ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй заседани

Варшавска договорто хабаадалаг гүрэнүүдэй Будапештдэхи зүблөөнэй шиидхэбэриие ГДР-эй Гүрэнэй Совет мартын 31-дэ һайшаагаа гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ. Европодохи аюулгүй байдалай ба амгалан ёһоной харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада нииитэ Европын зүблөө зарлахые уряалан, Европын бүхы оронуудта Варшавска договорто хабаадалаг гүрэнүүдэй хандаһан хандалтые Гүрэнэй Совет һайшаалга.

Хамтаараа ябуулга хэхэ уряа

БЕРЛИН. (ТАСС). Варшавска договорто хабаадалаг гүрэнүүдэй дурадхаһанай ёһоор Европодохи аюулгүй байдалай ба амгалан ёһоной харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ нииитэ Европын зүблөөндэ хабаадахыень ФРГ-гэй правительствые баадхахын тулада хамтаараа ябуулга хэхые Баруун Германиин социал-демократуудые Германиин Коммунис партиин (ГКП) федеральна комитедэй гэшүүн Курт Бахман уряалаа. Германиин хоёр гүрэнэй тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха нииитэ Европын энэ зүблөөн Баруун Германиин хүн зондо ашатай туһатай байха һэн гэжэ ГКП-гэй федеральна комитедэй хэрэг хүтэлдэг комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Курт Бахман онсолон тэмдэглээ. Энэ зүблөөндэ хабаадалсахыень бонно правительствые коммунистнуудай ба социал-демократуудай баадхаа һаань, һайн байгаа гэжэ Курт Бахман онсолон тэмдэглээ гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ. Өөрынь эмхидхэхэ суглаанууд, митингнүүд болон үгэ хэлэлгэнүүдтэ хабаадахыень ГКП социал-демократуудые уряна [illegible]т Бахман мэдүүлээ.

БУДАПЕШТСКЭ ХАНДАЛГЫЕ БАРЮУЛАЛГА

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ВНР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй таһагай мэдүүлгэ эндэ апрелиин 1-дэ тунхаглагдаа. Тэрээн соо ингэжэ хэлэгдэнэ:

Европын бүхы оронуудта Варшавска договорто хабаадалаг гүрэнүүдэй хандалга Политическа консультативна комитедэй Будапештдэхи зүблөөн дээрэ 1969 оной мартын 17-до баталан абтаа һэн. Энэ хандалгые дипломатическа нотонуудтай хамта хилын саанахи түлөөлэлгымнай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд Болгариин Арадай Республикын, Венгриин Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын, Польшын Арадай Республикын, Румыниин Социалис Республикын, Советскэ Союзай, Чехословакиин Социалис Республикын, зүгһөө Европын оронуудай правительствануудта барюулаа гү, али эдэ үдэрнүүдтэ барюулха.

Европодохи эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө өөһэдынгөө харюусалгые мэдэрэн, Европын оронуудай правительстванууд хандалгые шэнжэлжэ үзэхэ, удхыень һайса дэмжэхэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө найдажа байһанаа хилын саанахи түлөөлэлгымнай зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хандалгые барюулхадаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

БЕЛЬГИИН КОММУНИСТНУУДАЙ УРЯА

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Американ империализмын, Баруун Германида ябуулга хэжэ байдаг үһөө нэхэхые эрмэлзэдэг хүсэнүүдэй зэрхэг түримхэй һанаашалгануудта эрид шангаа харюу сохилто үгэхыень ороной ажалшадые, политическэ партинууд, профсоюзууд болон нииитын олоной организацинуудые Бельгиин Коммунис партиин ЦК-гай пленум уряалаа. КПБ-гэй түрүүлэгшэ М. Дрюмо гэгшын элидхэлые зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр пленумэй баталан абаһан резолюци соо ингэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Эб найрамдал аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ хэрэг эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй таһалгаряагүй ургалтаһаа, эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө, шахардуу шангa байдал һуларуулхын түлөө, демократиин түлөө тэмсэлдэ үргэн олон арад зоной улам бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсаһаа дулдыдаха байна.

Вьетнамда американ зэрхэг түримхэй ябуулгые болюулгаха зорилгоор тодорхой ябуулгануудые хэхэ тухай Бельгиин правительстводо КПБ-гэй Центральна Комитет эрилтэ хээ. Национальна фронтые, газаа талаһаа хамааралсалгагүйгөөр вьетнам арадай сүлөөтэйгөөр, бэеэ даанхай байдалтайгаар ажаһууха эрхые мэдэрхэ, мүн Бельги ДРВ хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаа тогтооохо тухай КПБ-гэй ЦК эрилтэ хээ.

Европын бүхы оронуудта Варшавска договорто хабаадалаг гүрэнүүдэй хандаһан хандалга соо оруулагдаһан дурадхалнуудта зүбшөөһэн харюу дары түргэнөөр үгэхые Бельгиин правительствые КПБ-гэй ЦК-гай пленумэй резолюци уряална.

Германиин Демократическа Республикые, Европодохи мүнөөнэй хилэнүүдые мэдэрхэ шухала гэжэ Бельгиин коммунистнууд тоолоно. Бүхы Германиие түлөөлхэ эрилтэнүүдһээ, ядерна зэбсэгтэй болохо эрмэлзэлгэнүүдһээ ФРГ-гэй арсаха тухай гадэнэр эрилтэ хээ. НАТО-һоо Бельгиин гараха тухай эрилтэ КПБ-гэй ЦК-гай пленумэй резолюци соо мүн лэ хэгдэһэн байха юм.

Эб найрамдалай түлөө апрельдэ американецуудай хэхэ жагсаалнууд

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Улаан үндэгэнэй һайндэрөөр дашарамдуулагдаһан эб найрамдалай түлөө хэгдэхэ апрельскэ жагсаалнууд — дайн сэрэгтэ эсэргүү демонстрацинууд, митингнүүд, сэрэгэй албанда татадаг участогууд, шэнжэлэлгын институдууд, буу зэбсэг ухаалан зохёохо, үйлэдбэрилхэ хэрэг эрхилдэг компанинуудай штаб-квартиранuудые хүреэлэлгэ ба университедүүдтэ дайн сэрэгтэ эсэргүү митингнүүд, үгэ хэлэлгэнүүд США-гай дүшэ гаран городто апрелиин 3-һаа 6 хүрэтэр үнгэргэгдэхэ байна. Энээн тухай Обществоһоо алба хэхэ американ ханинарай комитет гэжэ организациин секретарь Стюарт Мичем Нью-Йоркдо мартын 31-дэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдээсээ. Тэрэнэлэн гражданска эрхэ хамгаалхын түлөө тэмсэл хэжэ, американецууд Мартен Лютер Кингын алуулһан үдэрэй ойе тэмдэглэхэ байна.

18 часһаа «Кузнец колдун» и «Паровозик из Ромашкова» гэһэн кукольна фильмүүд. 18.20 минутаһаа «Москвагай барилганууд дээрэ шэнэ машинанууд» гэһэн киноочерк. 18.40 минутаһаа «Вариации на темы рококо» гэһэн фильм-балет. 19 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга. 19.20 минутаһаа «Экран» гэһэн телевизионно суглуулбари. 20.20 минутаһаа «Хүдөө ажахын һонин» гэһэн киножурнал. 20.40 минутаһаа В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 21.10 минутаһаа Владимир Королев дуулаха. 21.30 минутаһаа ТАСС-ай лентээр абтаһан мэдээсэл. 21.35 минутаһаа «Операция «Трест» гэһэн телевизионно фильм (дүрбэдэхи серинь).

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: мал шахан таргалуулха тухай хөөрэлдөөн. ТАСС-ай шухала материалнууд. Совет правительствын мэдүүлгэ тушаа һанамжанууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: М. Соломенный А. Куклин хоёрой корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: А. Семеновагай статья. Хилын саанаһаа ерэһэн телеграмманууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: К. Андреевэй корреспонденци.

СИНЬХУАГАЙ МЭДЭЭСЭЛ

ПЕКИН. (ТАСС). КПК-гай юһэдэхи бүхэхиталай съезд Пекиндэ апрелиин 1-дэ нээгдээ гэжэ Синьхуа агентство мэдээсээ. «Съездые» Мао Цзэ-дун нээгээ. Зүбшэхэ зүйлдэ хоёр пункт: политическа тоосоон, КПК-гай Уставта хубилалта оруулга, КПК-гай ЦК-гай һунгалтанууд ороно гээд агентствын дамжуулһан информационно коммюнике соо заагдана.

Политическа тоосоон тушаа КПК-гай ЦК-гай зүгһөө Линь Бяо элидхэл хээ.

Президентын уялгые Яхья Хан бэедээ даажа абаба

ЛОНДОН. (ТАСС). Пакистанай президентын уялгые генерал Яхья Хан мартын 31-дэ бэедээ даажа абаа. Рейтер агентствын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, энээн тухай Пакистанай ниислэл Равалпиндида түсхайтаар соносхогдоһон байна. Ороной шэнэ конституциин зохёогдохо хүрэтэр Яхья Хан президентын уялгые дүүргэхэ гээд Пакистанай Информациин ба радио-дамжуулгын министерствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

АПРЕЛИИН УЛАРИЛ ЯМАР БАЙХАБ?

Манай Буряад орондо апрель һара — хабарай тарилгын эхин хаһа болоно. Энэ һара уларилайнгаа талаар ямар байхаб гэһэн асуудал эгээл мүнөө үедэ республикымнай тарияашадые илангаяа һанаата болгоно.

Үнгэрэгшэ намарһаа хойшо Хориин, Хэжэнгын, Баргажанай болон Сэлэнгын аймагай зарим нютагуудаар газарай хүрьһэндэ шииг нойтоной нөөсэ бага байгаа. Байгалай үмэнэхи нютагуудай газар дайда илангаяа намарһаа эхилжэ шииг нойто баридаг гээшэ. Ушарынь халаа тэрэ үедэ сагай уларил һэрюутэр болоод байдаг тула, хүрьһэндэ шэнгэһэн шииг нойтон уурал болон дэгдэдэггүй гээшэ.

Гол түлэб газар, тарялан ажалтай манай республикын аймагуудаар үбэлэй үедэ саһан бага унадаг.

Удаан болзорой сагай уларилай шэнжэлэл хэгдэһэнэй ёһоор, байгша оной апрель һара гол түлэб тулаашье һаа, һалхитай байхаар хүлеэгдэнэ. Һарын дунда зэргын температура — 3, +2 градус байха зэргэтэй. Республикын урда аймагуудаар 5-һаа 10 миллиметр, хойто аймагуудаар 15—25 миллиметр хүрэтэр нойтобор саһан орохо.

Илангаяа апрелиин түрүүшын арбан хоног соо һалхитай, хүйтэбэр уларил тогтохо байна. Һарын эхеэр, мүн 9—10-най, 18—19-нэй үдэрнүүдтэ секундын 10—15, зарим нютагуудта 18 метр хүрэтэр хүсэтэйгөөр һалхилха. Бэшэ үедэнь һалхинай үлеэсэ секундын 3—7 метр хүрэтэр һуларха байха.

Һарын түрүүшын табан хоногто, мүн хоёрдохи арбан хоногто температура һүниндөө 10—15 градус хүрэтэр хүйтэрхэ. Бэшэ үедэнь һүниндөө 1—6 градус хүйтэрхэ, үдэртөө 7—12 градус хүрэтэр игааха.

Урда аймагуудаар апрелиин 8—12-һоо, хойто аймагуудай нютагуудаар һарын гэнгээр үргэлжэдөө дулааржа захалха байна. Тэрэ үедэ газарай хүрьһэн хаа хаанагүй 10 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыдэ гэдэд байха юм.

Илангаяа һарын хуушаар гарилгын ажалда таатай уларил тогтохоор хараалагдана. Ушарынь, тэрэ үедэ үдэртөө 10—15 градус дулаардаг, һүниндөө 0 градус тогтодог болоод байха. Һарын хуушаар, тусхайлан хэлэбэл, 25—26-наар газарай хүрьһэндэ ехэ ашагтай шииг нойтон орохо байна. Тэрэ үедэ газар хахалхаар гэдэжэ урдеэд байха юм.

Хабарай дунда һарын һалхитай байха һэн туладань, республикымнай ажахынууд газарай хүрьһэнэй гэдэмсээр шииг нойтыень таһалгагүй зорилготойгоор тарияанайнгаа газарнуудые саг соонь элдүүрилжэ захалха ёһотой.

Н. АФОНИНА,
гидрометеоролог.

АРАДАЙ ЗЭБҮҮРХЭЛЬ[illegible] ХОРГОДОХЫН АРГАГҮ[illegible]

Национальна обороны управлениин (УНО) начальнигаар урдань хүдэлһэн К. Масуда үнгэрэгшэ жэл парламентда үгэ хэлэхэдээ, «олониитын дунда түбшэн байдал сахиха» гэһэн тусхай заабари бии юм гэжэ мэдүүлээ һэн. Тэрэ заабариинь ёһоор ороноо хамгаалха хүсэнүүд (Японой арми) «эмхи гуримгүй байдалай тохёолдоод гү, али буһалгаан болоод» байгаа һаань, «полицида туһалаад байха бэшэ, харин өөһэдөө удамаршалан тулалдаха ёһотой». Энэ мэдүүлгэнь юу харуулнаб гэхэдэ, олониитэ ажалшадай эмхидхэһэн буһалгаануудые дарахын тула полициинхидһаа гадна, сэрэгэй подразделенинүүдэй саашадаа хэрэглэгдэхэ байһые үшөө дахин гэршэлнэ.

Энэ мэдүүлгэнь хооһон үгэнүүд бэшэ. Японой өөрыгөө хамгаалха хүсэн жэл бүри олошорно. Сэрэгэй гаргашада улам ехэ мүнгэн һомологдоно. Тусхай һуралсал холо үнгэргэгдэжэ, демонстраци дараха арганууд шэнжэлэгдэнэ.

Ороной демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэлдэ полициинхид гол үүргэ дүүргэнэ. Финансын шэнэ жэлдэ бюджедэмнай 25 процентээр нэмэгдэгты гэжэ полициин управлени баадхаһан байна. Мүнөө полицида 43 миллиард иен гаргашалагдана (1959 ондо 13 миллиард гаргашалагдадаг байһан).

Бюджедээр һомологдоһон мүнгэнэй ехэ болохотой хамта, полицида алба хэгшэдэй тооншье олошорно. Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо полициинхидэй тоо 18.750 хүнөөр нэмээ, саашадаа улам олошоруулагдахаар хараалагдана. Полицида алба хэдэг 12 мянган хүниие ямаршье сагта, ямаршье газарта суглуулдаг болохын тула, дабшажа ябадаг тусхай отрядуудые эмхидхэхээр түсэблэгдэнхэй. 1970 ондо полициинхидые [illegible] тусхай түсэб зохёогдоо.

Япон халаа гэмтэ хэрэг [illegible] дэйнгээ тоогоор дэлхэй [illegible] һуурилуудай нэгые эзэл[illegible] ябадалтантай тэмсэхэ с[illegible] олошоруулаа һаань муу [illegible] даа.

Японой полици хүсэ[illegible] зуураа, ороной демократ[illegible]хинүүд болон эдэбхитэд [illegible] мэдээнүүдые суглуулжа [illegible]хата» газетэ бэшэнэ.

Японой полици хала[illegible]ствын хараа бодол бүр[illegible]литическэ партинуудай, [illegible] демократическа эмхинүү[illegible] ябуулагшадые, полици[illegible] бүхы хүнүүдые бүридхэл[illegible] картотекэ Америкын му[illegible]рогой жэнээгээр бии бол[illegible] 48 пунктһаа бүридэнэ. [illegible] 1.305.000 тиимэ картот[illegible]гогдоод байһан.

Эшэгүүритэ гутамшаг[illegible] США-тай баталагдаһан [illegible] үдэрһөө хойшо тэрэнние[illegible] түлөө Японой бүхы арад [illegible] түрүү үзэл бодолтон ком[illegible]циалис партинуудай, Проф[illegible] генеральна Соведэй, мүн [illegible]садаһе эмхинүүдэй хүт[illegible] тэмсэнэ. Токио Вашингт[illegible] хоорондохи сэрэгэй харил[illegible]та хойшолонгуудтай байх[illegible] нииитэ ажалшад һайн [illegible] холбоо дары болюулха шу[illegible] эрилтэ эрид шууд габш[illegible]шануудшье, зонхилхы [illegible] гаргаһан номнол шууя[illegible] лициин шиидамуудшье [illegible] эрилтэ болюулжа шала[illegible]

В. Д[illegible]
АПН-эй тус[illegible]
Токио.

ЧЕМПИОНУУД ЭЛИРҮҮЛЭГДЭЭ

Даам наадалгаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон мүрысөөн дүүрэбэ. Багша Пурбо Цыренжапович Гармаев (Ярууна) абажа болохо долоон очкоһоо табые абажа эрхимлээд, республикын чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Галуута нуурай шахтын инженер, мастерта, кандидат Владимир Межеевич Гольцман дүрбэ хахад очко абажа, хоёрдохи һуурида гараа. Түнхэнэй Хогоев Галуута нуурай шахтын Елизов хоёр дүрбэ хахад очконуудые абажа, гурбадахи-дүрбэдэхи һууринуудые хубаалдаба.

Эдэнэр даам наадалгаар Российска Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө Улаан-Үдэдэ болохо мүрысөөндэ наадаха эрхэ олоо.

Эхэнэр даамшадай дундаһаа Мужыха тосхоной клубые даагша Долгор Пунсуковна Жалсанова энэ мүрысөөндэ нэгэшье хүндэ шүүгдэнгүй зургааһаа таба хахад очко абажа, республикын чемпион солотой болоо. Жалсанова зоныи мүрысөөндэ наадаха байна.

Б. ЦЫДЕНОВ,
мүрысөөнэй судья.

Спорт ҺОНИРХОЛТОЙ ҮНГЭРӨӨ

Яруунын аймагай библиотекын хүдэлмэрилэгшэд Нарһатын дунда һургуулиин пионернуудай эмхитэй хамта «Үхибүүдэй номуудай долоон хоног» гэһэн һонирхолтой вечер үнгэргэбэ. Тэрээндэ дүрсагдагша һургуулиин 1—4-дэхи классуудай һурагшад хабаадалсаа. Вечер дээрэ пионервожата Т. Очирова оролто үгэ хэлээ. Удаань 2-дохи «б» классай һурагшад Сергей Михалковой шүлэгүүдые абьяастайгаар уншаба. Гадна эндэ үхибүүд[illegible] бэшэдэг бусадшье сов[illegible]дэй шүлэгүүдые һура[illegible] уншаа.

Вечерэй удаа шүлэгү[illegible] гоёор уншадаг һураг[illegible] конкурсын дүнгөөр т[illegible]һэн байна.

В. БАЙБОР[illegible]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД[illegible]

Манай адрес, телефону[illegible]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — [illegible] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. реда[illegible] 82-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — [illegible] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — [illegible] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленно[illegible] строительства — 61-35, советского строительства и быта — [illegible] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-[illegible] формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, [illegible] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати [illegible]те Министров БурАССР.

Н-00447. Зак. № [illegible]